

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 6 หัวข้อ ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษา
2. หลักสูตรศิลปศึกษา
3. การเรียนการสอนศิลปศึกษา
4. ครูผู้สอนศิลปศึกษา
5. การประเมินผลการเรียนศิลปศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปฏิรูปการศึกษา

พุทธศักราช 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงนำมาซึ่งการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาแล้วเป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข ผู้วิจัยขอนำข้อความรู้เกี่ยวกับความหมายของการปฏิรูปการศึกษา ข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาเรียบเรียงไว้ดังนี้

การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง รูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และระบบสนับสนุนต่างๆ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544)

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ (มาตรา 43) รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ (มาตรา 81)

ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 7) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตสำหรับประชาชน สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักเอกภาพด้านนโยบายความหลากหลายในการปฏิบัติ การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา หลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (มาตรา 9) ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคุมไปในกระบวนการเรียนการสอน (มาตรา 26)

นอกจากนี้นักวิชาการยังได้นำเสนอการศึกษาที่เป็นผลมาจากการปฏิรูปและได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการประเมินผลการเรียนรู้ระดับผู้เรียน ดังนี้

พรชูลี อาชวอำรุง (2541) นำเสนอการศึกษาที่เป็นผลจากการปฏิรูป ดังนี้ 1) เน้นอนาคตเป็นพิเศษ 2) ควรยึดติดกับ “แรงจูงใจของผู้เรียน” 3) “อนาคต” เป็น “พาหนะ” เพื่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษาทั้งใน “รูปแบบ” และ “สาระ” 4) การศึกษาเพื่ออนาคตต้องเป็น “สารบบทางอารมณ์” อันเกี่ยวเนื่องกับ “ศีลธรรมจรรยา” เป็นพิเศษ 5) ควรเน้นการใช้หลักการพุทธศาสนาเป็นแกนกลางของรูปแบบการศึกษา 6) เน้นบริบททางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) เน้นความไม่เป็นส่วนตัว มองส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 8) อนาคตทางการศึกษาที่เน้นเอกลักษณ์ไทยให้สมดุลกับความเป็นสากล 9) การจัดเวลายืดหยุ่นตามกาลเทศะ 10) แรงจูงใจในการศึกษา

จำเป็นต้องเป็นไปเพื่อ "การเรียนรู้ต่อเนื่องและปฏิบัติ" เพื่อสามารถทำงานได้หลากหลายให้ทันต่ออุปสงค์-อุปทานของตลาดแรงงานที่ผันผวนเร็วจนทำนายไม่ได้ 11) ผลการศึกษาเป็นไปตามการพิจารณาวิเคราะห์ "โอกาส" ต่างๆ จึงเป็นไปได้และมีประสิทธิภาพประสิทธิผลจริง 12) พิจารณาอนาคตทางการศึกษาบนพื้นฐานของความเป็นจริง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2543) ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการประเมินการเรียนรู้ระดับผู้เรียน ดังนี้ 1) การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอน โดยถือว่าการประเมินการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การประเมินจะต้องกระทำกับผู้เรียนทุกคน ทุกระดับชั้นการศึกษา และตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องให้การประเมินเป็นกลไกสำคัญในการติดตาม พัฒนา ช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็เด็กเก่ง ปานกลาง หรืออ่อน โดยครูผู้สอนจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์และมาตรฐานของการประเมินการเรียนรู้ของคณะกรรมการติดตามและประเมินการเรียนรู้ของสถานศึกษา 2) การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยครูผู้สอน ประกอบด้วยเนื้อหาของการประเมิน 2 ส่วน ได้แก่ สาระความรู้และทักษะ กับพัฒนาการและคุณธรรม 2.1) การประเมินสาระความรู้ / ทักษะ ให้พิจารณาเป็นรายวิชา 2.1.1) ครูผู้สอนจะต้องประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน 2.1.2) ครูผู้สอนจะต้องประเมินโดยยึดเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งควรครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้ ตามสัดส่วนความสำคัญของรายวิชาแจ้งให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบโดยทั่วกัน (ความรู้พื้นฐานของวิชา ทักษะการแสวงหาความรู้ ผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาการทางความรู้ และทักษะ) 2.1.3) ผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับพัฒนาผู้เรียน 2.1.4) ผลการประเมินจะต้องแจ้งผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบ และสามารถตรวจสอบได้ 2.2) การประเมินพัฒนาการและคุณธรรม ให้พิจารณาเป็นรายผู้เรียน 2.2.1) ครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสอนนักเรียนทุกคนร่วมทำการประเมินพัฒนาการด้านต่างๆ และคุณธรรมของนักเรียน โดยการวัดและสังเกตอย่างต่อเนื่องตามแบบฟอร์มของตัวบ่งชี้ พัฒนาการด้านต่างๆ และคุณธรรมสำคัญของแต่ละระดับชั้นที่กำหนดไว้ 2.2.2) ครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำการประเมินคุณธรรมของนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3) การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เกี่ยวข้อง 3.1) ให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไปได้ทำการประเมินตนเองทั้งด้านสาระความรู้ / ทักษะ พัฒนาการและคุณธรรม ทั้งก่อนและหลังสิ้นสุดการเรียนในแต่ละภาคการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของครูผู้สอน 3.2) ในกรณีที่ชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย 4) วิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนควรใช้วิธีการที่หลากหลายประกอบกัน เพื่อให้ได้หลักฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สมบูรณ์ที่สุด 5) ผลการประเมินประจำภาคการศึกษา ทั้งการประเมินสาระความรู้/

ทักษะรายวิชา และการประเมินพัฒนาการและคุณธรรมรายบุคคล สถานศึกษาจะต้องรายงาน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง และสามารถตรวจสอบผลได้

จากข้อมูลความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การประเมินผลการเรียนเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน โดยให้ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และจะต้องกระทำกับผู้เรียนทุกคน และตลอดระยะเวลา ของการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องใช้การประเมินผลเป็นกลไกในการติดตาม พัฒนา ช่วยเหลือ ผู้เรียนทุกคนให้บรรลุเป้าหมายแห่งการเรียน เนื้อหาของการประเมินผลประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ สารความรู้และทักษะ กับพัฒนาการและคุณธรรม ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการ สอนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนควรรใช้วิธีการที่หลากหลาย ประกอบกัน สถานศึกษาจะต้องรายงานผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง และสามารถตรวจสอบ ผลได้

หลักสูตรศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยขอนำข้อความรู้เกี่ยวกับ ความหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ และแหล่ง การเรียนรู้ ของศิลปศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาเรียบเรียงไว้ ดังนี้

เกษร ธิตะจารี (2543) กล่าวว่า หลักสูตรศิลปศึกษามีการกำหนดขอบข่ายและ ทิศทางของลักษณะวิชาให้กับครูผู้สอนศิลปศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสอนของแต่ละระดับชั้น ว่าควรเรียนอะไร มากน้อยแค่ไหนและขอบข่ายของการจัดกิจกรรมควรจะทำอะไรจึงจะสอดคล้อง กับลักษณะรายวิชา

ประเทศไทยเริ่มใช้หลักสูตรประถมศึกษาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2435 และมีการพัฒนา มาตลอดเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม หลักสูตรในปัจจุบันคือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งมีหลักการดังนี้ 1) เป็นการศึกษาเพื่อความ เป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล 2) เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือ ว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ 4) เป็นหลักสูตร

ที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ 5) เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่นำมาใช้แทนหลักสูตรระดับประถมศึกษาและหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา ซึ่งหลักสูตรเดิมของระดับประถมศึกษาคือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดโครงสร้างด้านระดับชั้นเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1-4 ซึ่งช่วงชั้นที่ 1-2 เป็นช่วงชั้นที่ผู้เรียนเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรเดิม ช่วงชั้นที่ 1 นี้ประกอบด้วยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ส่วนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังได้กำหนดโครงสร้างด้านสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรเป็น 8 กลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งในแปดกลุ่ม ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนี้จะประกอบด้วย 3 สาระคือ ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ "สาระทัศนศิลป์" ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นี้เป็นวิชาเดียวกับศิลปะศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ ดังนี้

คุณภาพผู้เรียน เมื่อจบช่วงชั้นที่ 1-2 ผู้เรียนสาระทัศนศิลป์จะมีคุณภาพดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1

- 1) สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงานของตนให้ผู้อื่นรับรู้ โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะได้
- 2) รับรู้ทางศิลปะ เล่าให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะได้
- 3) ระบุสิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลงานศิลปะได้
- 4) ใช้ความรู้ทางศิลปะในการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ
- 5) สนใจในการปฏิบัติงานศิลปะ ฟังพอใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน รับผิดชอบการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
- 6) สังเกต รับรู้ สนใจ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม งานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วงชั้นที่ 2

- 1) สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การสังเกตทางศิลปะ ทักษะในการใช้เทคนิคให้เกิดผลตามความต้องการของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้ โดยใช้ศัพท์เบื้องต้นทางศิลปะได้
- 2) รับรู้ทางศิลปะซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์งานศิลปะ และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงามและความไพเราะของศิลปะได้
- 3) ระบุงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ อธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ในปัจจุบันมีผลหรือได้รับอิทธิพลจากงานศิลปะได้
- 4) นำความรู้ทางศิลปะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่นๆ
- 5) สนใจสร้างงานศิลปะ มีความสุขกับการทำงาน มั่นใจในการแสดงออก ยอมรับความสามารถของผู้อื่น
- 6) ตระหนัก ชื่นชมในคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ช่วงชั้นที่ 1-2 มีดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1

- 1) สื่อความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ความประทับใจ ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน
- 2) สังเกต รับรู้สิ่งที่อยู่รอบตัว ทัศนธาตุ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้วิธีการต่างๆ ตามความสนใจ
- 3) ใช้วัสดุอุปกรณ์ การทำกิจกรรมทัศนศิลป์อย่างปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ
- 4) แสดงออกถึงความรู้สึกในการรับรู้ความงาม
- 5) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมผลงานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น
- 6) นำความรู้ทางทัศนศิลป์ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และชีวิตประจำวัน
- 7) รู้ความเป็นมาของสิ่งที่อยู่รอบตัวที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์
- 8) สนใจงานทัศนศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ช่วงชั้นที่ 2

- 1) สื่อความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ความประทับใจ ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างมั่นใจ
- 2) สำรวจ ทดลอง สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ทัศนธาตุ โดยใช้เทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการสร้างงานทัศนศิลป์ตามความสนใจ
- 3) เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมทัศนศิลป์ได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ
- 4) แสดงออกถึงความรู้สึกในการรับรู้ความงาม ด้วยวิธีการต่างๆ ตามความสนใจ
- 5) แสดงความคิดเห็น อธิบายความหมายของงานทัศนศิลป์ ทัศนธาตุ และความงามของศิลปะ
- 6) นำความรู้และวิธีการทางทัศนศิลป์ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และชีวิตประจำวัน
- 7) รู้ความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะในท้องถิ่นและศิลปะไทย
- 8) พึงพอใจและยอมรับในภูมิปัญญาของการสร้างงานทัศนศิลป์ การสืบทอดการทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

กระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ครบถ้วนด้วยสมอง ใจ ผู้เรียนได้พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ เห็นคุณค่าของตนเอง แสดงออกอย่างอิสระ มีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้เองตามความต้องการ ใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขวนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และเพิ่มโครงงานตามศักยภาพ

การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง ด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตน มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนศิลปะอย่างต่อเนื่อง

แหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย สถานที่ สถานการณ์ บุคคล หนังสือเรียน ตำรา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

จากข้อมูลความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล โดยกำหนดให้วัดและประเมินผลการเรียนรู้จากสภาพจริง ด้วยวิธีการ ประเมินผลหลากหลาย ครอบคลุมความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยของบุษบา กาญจนวารีทิพย์ (2529) พบว่าหลักสูตร ประถมศึกษาของไทยจำนวน 12 ฉบับ พ.ศ.2435 ถึง พ.ศ.2526 ปรากฏมีวิชาทางศิลปะศึกษาใน หลักสูตร 10 ฉบับ และแบ่งได้เป็น 2 ยุค คือยุคแรก (พ.ศ. 2435 ถึง 2502) ศิลปะศึกษาเป็นวิชา พื้นฐานที่มุ่งปลูกฝังนิสัยในการสังเกต การเรียนการสอนจึงเน้นความชำนาญในด้านฝีมือและ ทักษะในการวาดภาพระบายสี การรักษาความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และยุคที่ สอง (พ.ศ. 2503 ถึง 2526) ศิลปะศึกษามีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนแสดงออกตามความสนใจและ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ มีกิจกรรมทางศิลปะศึกษา อื่นๆ อีกหลายชนิดนอกเหนือจากการวาดภาพระบายสี เพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ที่ กว้างขวาง การประเมินผลวิชาศิลปะศึกษา พ.ศ.2435 ถึง พ.ศ.2502 เป็นการประเมินผลงานที่ทำ สำเร็จ โดยตัดสินด้วยมาตรฐานความพอใจของผู้ใหญ่ พ.ศ.2503 ถึง พ.ศ.2520 ให้ความสำคัญแก่ พัฒนาการทางศิลปะ และลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กมากกว่าผลงานที่ทำเสร็จ พ.ศ.2521 ถึง พ.ศ.2526 การประเมินผลวิชาศิลปะศึกษาเป็นไปในแนวทางที่คำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียน โดยยึดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมและใช้วิธีการสังเกต ซักถาม ทดสอบ และตรวจผลงาน จากการ วิจัยของโจอัน (Walters, Joan Shiriey, 1987) พบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรศิลปะ ระดับโรงเรียนประถมศึกษา 5 ข้อ ดังนี้ 1) ครูศิลปะประถมจำเป็นต้องเรียนศิลปะเป็นส่วนหนึ่งใน เบื้องหลังการศึกษาของตน 2) จำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหาร ครู และพ่อแม่ต่อศิลปะศึกษา 3) การพัฒนาและบริการวิชาชีพสำหรับครูประถมจำเป็นต้องประกอบด้วยการศึกษาเนื้อหาและ ระเบียบวิธีการหลักสูตร 4) จำเป็นต้องระบุบุคคลสำคัญ ที่จะทำหน้าที่ สนับสนุนกระบวนการใช้ ศิลปะ 5) จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการประเมินผลการใช้ศิลปะ และจำเป็นต้องอบรมการใช้ ให้กับผู้รับผิดชอบดูแลการใช้

การเรียนการสอนศิลปศึกษา

การเรียนการสอนมีความสำคัญต่อหลักสูตรเพราะเป็นการนำเจตนารมณ์ของหลักสูตรไปทำให้เกิดผล ผู้วิจัยจึงขอนำข้อความรู้เกี่ยวกับความหมายของการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอน และเนื้อหาวิชาในการเรียนการสอนศิลปศึกษา มาเรียบเรียงไว้ดังนี้

เกษร ธิตะจารีย์ (2543) กล่าวว่า การเรียน คือ กิจกรรมของผู้เรียนที่ผู้สอนต้องการจะให้ ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายของผู้สอนที่วางไว้ การสอน คือ กิจกรรมของผู้สอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและปรับปรุงตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์ ไอสนเนอร์ (Eisner, 2002) กล่าวว่า การสอนเป็นกิจกรรมหรือการกระทำของครูขณะอยู่ในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การสอนอาจประกอบด้วย การบรรยาย การสาธิต การอธิบาย การนำอภิปราย การแนะนำให้รู้จักวัสดุอุปกรณ์ การจับบทเรียน การสอนเป็นศิลปะ มุมมองที่หนึ่งการสอนเป็นทักษะและความงดงามเปรียบได้กับความสุนทรีย์ มุมมองที่สองครูเปรียบเหมือนผู้ระบายสี ผู้จัดองค์ประกอบ ผู้แสดง และผู้เดินรำ มุมมองที่สามสิ่งที่ครูทำจะไม่เกิดผลถ้าเป็นเจือปนหรือแบบแผนตายตัวแต่จะเกิดผลถ้ามีคุณภาพและทำเป็นรายการณี มุมมองที่สี่คือบ่อยครั้งที่ผลของการสอนประสบความสำเร็จได้จากการสร้างสรรค์ในขั้นตอนของ กระบวนการ การสอนจะไม่สามารถเกิดขึ้นถ้าไม่มีผู้เรียน แต่การเรียนอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มี การสอน ผู้วิจัยได้เรียบเรียงรูปแบบการเรียนการสอน โมเดลการสอน การเรียนรู้ และผลงานศิลปะ ของผู้เรียน ของนักวิชาการต่างประเทศ ไว้ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอนศิลปศึกษา

เบทส์ (Bates, 2000) นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนศิลปศึกษา 2 แบบ ดังนี้

1.แบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (A Children – Centered Perspective) ลักษณะของการเรียนการสอนเป็นแบบให้นักเรียนทำกิจกรรมการทดลองโดยมุ่งกระบวนการและการสำรวจวัสดุ อุปกรณ์ ครูจะกำหนดขอบเขตของกิจกรรมการสอนเพื่อให้นักเรียน กล่าวคือ ใช้ธรรมชาติของผู้เรียนตัดสินใจว่าจะสอนอะไรและอย่างไรเพื่อให้นักเรียนเกิดพัฒนาการ นักเรียนจะพัฒนาความสามารถทางศิลปะได้ตามความสามารถของตนเอง สิ่งที่กำหนดว่าจะจัดกิจกรรมอย่างไรให้เหมาะสมกับผู้เรียนมีดังนี้ 1) มนุษย์จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วยการมีส่วนร่วม 2) ในเบื้องต้นนักเรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะการใช้มือผ่านการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ทางศิลปะ 3) นักเรียนได้รับทักษะการใช้มือแบบค่อยเป็นค่อยไป 4) นักเรียนเรียนรู้ศิลปะได้จากกระบวนการและการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย 5) ขณะที่นักเรียนกำลังวาดภาพระบายสีเกี่ยวกับสิ่งใด นักเรียนกำลังกำหนดความคิดจินตนาการเกี่ยวกับสิ่งนั้น

แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้ 1) พิจารณานักเรียน เพื่อออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม 3) นำเสนอสารสนเทศที่ใช้กลวิธีซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ทาง ประสบการณ์อย่างแท้จริง 4) สอนโดยใช้ประสบการณ์จากการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ 5) ใช้การ แสดงออกของนักเรียนสอนคำศัพท์ทางศิลปะ

2.แบบวิชาเป็นศูนย์กลาง (A Subject – Centered Perspective) เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ.1960 พัฒนาขึ้นอย่างช้าๆ จนถึงปี ค.ศ.1980 จึงเป็นที่รู้จักมากขึ้นในรูปของ DBAE ซึ่งย่อมาจาก Discipline - Based Art Education มีความหมายว่าการเรียนการสอนที่ใช้เนื้อหาวิชาเป็น ฐาน ประกอบด้วยสาระความรู้ 4 แกน คือ ศิลปวิจารณ์ สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และ ศิลปะปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องเรียนเนื้อหาวิชาของศิลปะด้านองค์ประกอบและหลักการออกแบบ องค์ประกอบประกอบด้วย เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และพื้นที่ว่าง หลักการออกแบบ ประกอบด้วย 1) สิ่งตรงข้าม เป็นความแตกต่างที่อยู่ในองค์ประกอบ เช่นการเปลี่ยนอย่าง ทันทีทันใดจากขาวเป็นดำ จากเล็กเป็นใหญ่ หรือจากเรียบเป็นขรุขระ 2) การเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนในองค์ประกอบทีละน้อย เช่น เปลี่ยนจากขาวเป็นเทาแล้วเป็นดำ หรือจากเล็กเป็น กลางแล้วเป็นใหญ่ 3) ความสมดุล เป็นผลของน้ำหนักตามตาเห็นภายในพื้นที่ขององค์ประกอบ หนึ่ง 4) จังหวะจากการซ้ำ เป็นการซ้ำกันขององค์ประกอบย่อยทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวใน องค์ประกอบหนึ่ง 5) จุดสนใจ เป็นวัตถุหรือพื้นที่ที่สำคัญกว่าวัตถุหรือพื้นที่อื่นๆ ในองค์ประกอบ หนึ่ง และ 6) ความกลมกลืน เป็นรวมกันอย่างสามัคคีภายในองค์ประกอบหนึ่ง ความรู้ตาม ทฤษฎีของ DBAE นี้ไม่ได้เกิดจากการทำงานศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการเขียนโดยการ ทำแบบฝึกหัด ใบงาน รายงาน และแบบทดสอบด้วย

แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบวิชาเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้ 1) สอนความคิดรวบยอด ทางศิลปะ 2) เริ่มต้นก้าวไปข้างหน้าด้วยทัศนคติที่ว่าความสามารถทางศิลปะสามารถสอนได้ 3) สนับสนุนวิธีเรียนหลากหลายเพื่อให้โอกาสได้เพิ่มความรู้ความสามารถทางศิลปะทั้งในฐานะเป็น ผู้สร้างและผู้ชมงาน 4) ให้นักเรียนรู้คำศัพท์ทางศิลปะมากขึ้นโดยการให้พบปะกับศิลปินภายนอก 5) เชื่อมโยงภายนอกสู่ภายในเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้วิธีการแสดงออกทางศิลปะ

เนื้อหาในการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

แชปแมน (1978) กล่าวเกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ว่า 1) ด้านการ แสดงออกและการตอบสนองทางศิลปะ ผู้เรียนควรได้เรียนรู้วิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดอุดมคติของ ตนเองในการแสดงออกทางศิลปะ เพื่อกลั่นกรองและปรับเปลี่ยนอุดมคติของตนในการแสดงออก ทางทัศนศิลป์ เพื่อใช้สื่อแสดงความมุ่งหมายในการแสดงออกของตน เพื่อรับรู้คุณลักษณะอย่าง ชัดเจนและลึกซึ้ง เพื่อตีความความหมายของสิ่งที่ตนรับรู้ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของ ประสบการณ์ 2) ด้านความตระหนักเกี่ยวกับมรดกทางศิลปะ ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ ศิลปินทำ

อย่างไรเกี่ยวกับการนำอุดมคติของตนใส่ลงในชิ้นงาน การแสดงออกอย่างมีคุณภาพทางทัศนศิลป์ การใช้สื่อและเครื่องมือ การรับรู้และอธิบายเกี่ยวกับศิลปะ การตรวจสอบผลงานศิลปะ การตัดสินผลงานศิลปะ 3) ด้านความตระหนักเกี่ยวกับศิลปะในสังคม ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ ประชาชนในวัฒนธรรมของตนและวัฒนธรรมอื่นๆ ทำอย่างไรเกี่ยวกับการริเริ่มรูปแบบทางศิลปะ การแสดงออกอย่างมีคุณภาพทางทัศนศิลป์ตามความเชื่อของตน การใช้สื่อแสดงคุณค่าทางสังคม การรับรู้รูปแบบทางทัศนศิลป์ในสิ่งแวดล้อม การตีความรูปแบบทางทัศนศิลป์ในฐานะที่เป็นการแสดงออกทางสังคม การตัดสินรูปแบบทางทัศนศิลป์ในสังคม

รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนการสอนศิลปะศึกษา มีดังนี้

1. การแสดงออกทางศิลปะ นักเรียนควรเรียนรู้จุดเริ่มต้นของการเกิดอุดมคติทางศิลปะ คุณลักษณะทางทัศนศิลป์ที่มีอุดมคติแฝงอยู่ และการใช้สื่อ มีรายละเอียดดังนี้

จุดเริ่มต้นของการเกิดอุดมคติทางศิลปะ นักเรียนควรเรียนรู้ที่จะก่อเกิดอุดมคติสำหรับการแสดงออกผ่านทางศิลปะด้วยวิธีการสังเกต การจินตนาการ การพิจารณาไตร่ตรอง และการประดิษฐ์ เรียนรู้ว่าศิลปินก่อเกิดอุดมคติในงานของเขาอย่างไร ในระหว่างที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรมในชั้นเรียน หรือจากนิทรรศการและทัศนศึกษา โดยการเชิญหรือไปเยี่ยมศิลปิน หรือศึกษาจากภาพยนตร์ เทปการสัมภาษณ์ อดิษฐ์ประวัติศิลปิน และการสะสมผลงาน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความคิดเพื่อฝันและจินตนาการ เรื่องทั่วไป และสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน และเรียนรู้ว่ารูปแบบทางศิลปะเริ่มมีในสังคมอย่างไรจากเครื่องมือและพื้นที่ว่างในการดำรงชีวิต การแสดงออกรายบุคคล การแสดงออกรายกลุ่ม และการแสดงออกเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ

คุณลักษณะทางทัศนศิลป์ที่มีอุดมคติแฝงอยู่ นักเรียนควรเรียนรู้ที่จะกลั่นกรองและปรับเปลี่ยนอุดมคติในการแสดงออกทางทัศนศิลป์ด้วยวิธีการปฏิบัติงานทัศนศิลป์ เปลี่ยนนิสัยการทำงาน สัมผัสความหมาย และพิจารณาจุดมุ่งหมาย เรียนรู้ว่าศิลปินใช้คุณลักษณะทางทัศนศิลป์ในการแสดงออกอย่างไรจากภาพร่างและรูปจำลอง การเปรียบเทียบวิธีการทำงาน การเปรียบเทียบผลงานกับเรื่องราวอย่างเดียวกัน และการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เรียนรู้ว่ากลุ่มวัฒนธรรมใช้คุณลักษณะทางทัศนศิลป์ในการแสดงออกเกี่ยวกับความเชื่อของพวกเขาอย่างไรด้วยการเปรียบเทียบรูปแบบธรรมดากับรูปแบบที่ประณีต เปรียบเทียบรูปแบบเก่ากับรูปแบบใหม่ เปรียบเทียบสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมที่ต่างกัน และเปรียบเทียบรูปแบบที่เป็นต้นแบบกับรูปแบบอิสระที่ได้รับแนวคิดมาจากหลายแหล่ง

การใช้สื่อ นักเรียนควรเรียนรู้ที่จะใช้สื่อในการสื่อความมุ่งหมายของการแสดงออกด้วยการพัฒนาการควบคุม ดัดแปลงสื่อเพื่ออุดมคติและอุดมคติเพื่อสื่อ เลือกสื่อที่เหมาะสม และทำการทดลอง เรียนรู้ว่าศิลปินใช้สื่อและเครื่องมืออย่างไรจากการใช้สื่อทั้งทางตรงและทางอ้อม จากสื่อ

หลากหลาย และจากสิ่งประดิษฐ์ของสื่อและกระบวนการ และเรียนรู้ว่ากลุ่มวัฒนธรรมใช้สื่อในการแสดงออกเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคมอย่างไรด้วยการใช้สื่อแบบควบคุม แบบดัดแปลง แบบคัดเลือก และแบบทำขึ้นใหม่

2. การตอบสนองต่อรูปแบบทางทัศนศิลป์ นักเรียนควรเรียนความตระหนักรู้ ทักษะการตีความ และการตัดสินใจศิลปะ มีรายละเอียดดังนี้

การตระหนักรู้ นักเรียนควรเรียนรู้ที่จะรับรู้คุณลักษณะอย่างชัดเจนและลึกซึ้งด้วยการแยกความแตกต่างของปรากฏการณ์เบื้องต้น สร้างความสัมพันธ์ของความรู้สึกหลายแบบ สำรวจสัญลักษณ์ และตระหนักในเนื้อหา เรียนรู้ว่าคุณเชี่ยวชาญรับรู้และแสดงออกอย่างไรจากรูปทรงศิลปะและสื่อ แบบและลักษณะ ชื่อเรื่องและสัญลักษณ์ และจุดมุ่งหมายและเนื้อหา และเรียนรู้ว่าประชาชนรับรู้รูปแบบทางทัศนศิลป์ในสิ่งแวดล้อมอย่างไรจากรูปทรงศิลปะกับสื่อ แบบกับลักษณะ ชื่อเรื่องกับสัญลักษณ์ และจุดมุ่งหมายกับเนื้อหา

ทักษะการตีความ นักเรียนควรเรียนรู้ที่จะตีความความหมายของการรับรู้ด้วยวิธีการจำและการตั้งชื่อ การรู้จัก การพิจารณา และการสังเคราะห์ เรียนรู้ว่าคุณเชี่ยวชาญตีความงานศิลปะอย่างไรจากเวลาและวัฒนธรรม ชีวิตศิลปิน ปัญหาทางศิลปะ และโอกาสของการตอบสนองรายบุคคล และเรียนรู้ว่าประชาชนตีความรูปแบบทางทัศนศิลป์ในฐานะเป็นการแสดงออกของสังคมอย่างไรจากเครื่องมือและพื้นที่ว่างหลากหลายในการดำรงชีวิต ความหลากหลายของการแสดงออกรายบุคคล การแสดงออกของกลุ่ม และการแสดงออกเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ

การตัดสินใจศิลปะ นักเรียนควรเรียนรู้ที่จะตัดสินใจสัญลักษณ์ของประสบการณ์ด้วยวิธีการตั้งคำถามว่า ฉันเรียนรู้อะไรบ้าง อะไรคือความพิเศษ ฉันรู้สึกอย่างไร และฉันจะได้รับความรู้จากประสบการณ์นี้หรือไม่ เรียนรู้ว่าคุณเชี่ยวชาญตัดสินใจงานศิลปะอย่างไรจากความถูกต้องและความงามตามธรรมชาติ จินตนาการและความคิดริเริ่ม และประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเรียนรู้ว่าการตัดสินใจรูปแบบของทัศนศิลป์ในสังคมสามารถกระทำได้จากรูปแบบคลาสสิกกับรูปแบบร่วมสมัย นวัตกรรมกับประเพณี รูปแบบเฉพาะกับรูปแบบเอนกประสงค์ และรูปแบบเดียวกับรูปแบบหลากหลาย (Chapman, 1978)

จากข้อมูลความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนศิลปศึกษาที่สามารถนำมาใช้ในระดัประถมศึกษาได้มี 2 รูปแบบ คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และวิชาเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาในการเรียนการสอนศิลปศึกษาควรประกอบด้วย 1) การแสดงออกและการตอบสนองทางศิลปะ 2) ความตระหนักเกี่ยวกับมรดกทางศิลปะ 3) ความตระหนักเกี่ยวกับศิลปะในสังคม ซึ่งในด้านการแสดงออกทางศิลปะ ผู้เรียนควรเรียนจุดเริ่มต้นของการเกิดอุดมคติทางศิลปะ คุณลักษณะทางทัศนศิลป์ที่แฝงอุดมคติ และการใช้สื่อ ด้านการตอบสนองต่อรูปแบบทางทัศนศิลป์ ผู้เรียนควรเรียนความตระหนักรู้ ทักษะการตีความ และการตัดสินใจศิลปะ

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยของนุติยาพร วงษ์เนตร (2544) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ในวิชาศิลปะศึกษา สูงขึ้นหลังจากที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า การเรียนการสอนศิลปะศึกษาโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานสามารถพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนทั้ง 4 ด้านตามวัตถุประสงค์ของวิธีการสอนแบบโครงงาน คือ 1) การพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง 2) การลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง 3) การแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ 4) การเห็นคุณค่าในตนเอง จากการวิจัยของชัชวาลย์ อินทุสมิต (2546) พบว่า ผลของการสอนวาดภาพตามกระบวนการของ จอห์น วิลลิตส์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพที่สูงขึ้นเป็นผลจากการสอนวาดภาพตามกระบวนการของ จอห์น วิลลิตส์ จากการวิจัยของลิ้มิง (Lui, Li-Ming, 2000) พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถวาดภาพและชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ และกับการรับรู้ของนักวิชาการศิลปะท้องถิ่นและตัวนักเรียนเอง และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับภูมิหลังด้านเพศ ชุมชน อายุ และเวลาของการทดสอบ

ครูผู้สอนศิลปะศึกษา

การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ครูผู้สอนศิลปะศึกษาเป็นผู้มีส่วนสำคัญ เพราะเป็นผู้วางแผนการจัดการเรียนการสอนและดำเนินการตามแผนที่เตรียมไว้ ผู้วิจัยขอนำความหมายของครูศิลปะศึกษา เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คุณภาพครู บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนศิลปะศึกษา และบุคคลซึ่งสามารถทำหน้าที่หรือช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ได้ มาเรียบเรียงไว้ดังนี้

ครูศิลปะศึกษา หมายถึง บุคคลผู้มีหน้าที่จัดประสบการณ์ทางด้านศิลปะให้กับนักเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตร มีความสมบูรณ์ (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2531)

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

คุรุสภา (2539, 2546) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
- มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

- มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

คุณภาพครู

คุรุสภา (2541) กำหนดคุณภาพครู เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพครู แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ครูปฏิบัติการ เป็นครูที่ปฏิบัติงานโดยยังต้องอาศัยการชี้แนะ การสั่งการ รูปแบบจากผู้อื่น หรือคำสั่ง เอกสารแบบแผนต่างๆ และมีความมุ่งมั่นที่จะทำตามแบบแผนนั้นๆ ให้สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงเป้าหมายปลายทางเป็นลำดับรอง การสอนมุ่งเน้นเนื้อหา ผู้สอนเป็นผู้บอกความรู้ สอนตามแผนที่กำหนด กิจกรรมทุกอย่างตัดสินใจโดยครู มีสื่อ เน้นความรู้ความจำเป็นผลเน้นการทดสอบ เกิดผลต่อผู้เรียนในด้านความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่ ผลงานของผู้เรียนเป็นแบบเดียวกันตามที่ครูกำหนด รายงานผลเป็นภาพรวมของผู้เรียนทั้งชั้น เป้าหมายในการพัฒนาคนคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับตนเอง เน้นความถูกต้องตามระเบียบ กฎเกณฑ์มากกว่าเป้าหมายของงาน หรือผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ

ระดับที่ 2 ครูชำนาญการ เป็นครูที่ปฏิบัติงานโดยมีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความสามารถในการคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจเองได้โดยมีความมุ่งมั่นที่จะลงมือทำ รู้จักกำหนดเป้าหมายของงานไปที่ผู้รับบริการ แต่ยังไม่มีส่วนดำเนินการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ การสอนมุ่งเน้นความรู้ความจำเป็น ตัวอย่างมากขึ้น ดัดแปลงแผนสื่อให้เหมาะสมกับสภาพจำกัดต่างๆ ได้ มีอุปกรณ์มากขึ้น ผลงานของผู้เรียนเป็นเรื่องเดียวกัน แต่มีรายละเอียดแตกต่างกัน รายงานผลเป็นกลุ่ม เป้าหมายในการพัฒนา คำนึงถึงความถูกต้องตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้ความสำคัญต่อกระบวนการและเน้นผลที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้รับบริการเท่าๆ กัน

ระดับที่ 3 ครูเชี่ยวชาญ เป็นครูที่ปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย มีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ สร้างสรรค์งาน คิดและตัดสินใจได้เอง จัดลำดับความสำคัญของงานได้ เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนมุ่งเน้นกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ ครูใช้คำถามมากขึ้น ถามหาวิธีการ มีแผนการสอนที่พัฒนาขึ้นเอง จัดทำเองได้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้สื่อเน้นกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น คำตอบของผู้เรียนหลากหลาย เกิด

จากการแสวงหาและสรุปความรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายของครู กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป้าหมายในการพัฒนาค่านึงถึงผลที่เกิดกับผู้รับบริการอย่างรอบด้าน สมดุลทั่วถึง และเสมอภาค

ระดับที่ 4 ครูผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เป็นครูที่ดำเนินงานต่างๆ โดยคำนึงถึงบุคคลอื่น องค์ประกอบอื่นๆ ที่จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัตินั้นๆ แต่ยังไม่สามารถสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สร้างความเป็นเอกภาพในทุกๆ ส่วน ทุกองค์ประกอบต่างๆ นั้นได้ การสอนมุ่งเน้นการพัฒนาจริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนกิจกรรมและสื่อสอดคล้องสัมพันธ์กัน ส่งผลต่อพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้โอกาสในการแสดงออกอย่างอิสระ ผลงานของผู้เรียนแตกต่างกันตามกระบวนการเรียนการสอนที่เลือก เป้าหมายในการพัฒนา คำนึงถึงผลที่เกิดกับผู้รับบริการ และการพัฒนาวิชาชีพหรือการพัฒนาสังคม

ระดับที่ 5 ครูผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นครูที่ปฏิบัติงานด้วยกระบวนการพัฒนาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของผลพัฒนาทางบวกอย่างเท่าเทียมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างความเป็นเอกภาพของงาน และกลุ่มบุคคลทั้งหมด รวมทั้งความสมดุลของสิ่งแวดล้อม การสอนมุ่งเน้นการค้นหา สร้างความรู้ร่วมกันกับผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียนและกำหนดหลักสูตรของห้องเรียนเกือบทั้งหมด ร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและการสอนของครู ใช้สื่อหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน ผลงานของผู้เรียนคนละอย่างคนละเรื่อง ตามความสนใจและความถนัดอย่างแท้จริงเป็นผู้ที่สร้างผู้นำให้ผู้เรียน และเพื่อนครู เป็นผู้นำ คิดเอง พัฒนาเองได้รอบด้านอย่างยั่งยืน เป้าหมายในการพัฒนาค่านึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลให้เกิดการสร้างและพัฒนาวิชาชีพอย่างถาวร มีเกียรติภูมิ เป็นตัวอย่างได้ทั้งด้านวิชาชีพและชีวิตส่วนบุคคล

บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนศิลปศึกษา

เกษร ธิตะจารี (2543) กล่าวว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษามีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

ต้องเฝ้าหาความรู้ทางศิลปะอยู่เสมอ

ต้องศึกษาในเรื่องที่จะสอนและสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามเนื้อหาได้

ต้องศึกษาหลักสูตรเพื่อที่จะได้รู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะสอน

ต้องทำแผนการสอนและบันทึกการสอนทุกครั้งก่อนสอน

ต้องมีสื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอนอย่างมีคุณภาพและน่าสนใจ

ต้องมีเทคนิคการสอนที่ไม่น่าเบื่อหน่าย

ต้องมีการประเมินผลที่ชัดเจนและผู้เรียนยอมรับ

บุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนศิลปศึกษาหรือช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

แชปแมน (1978) กล่าวว่า บุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนศิลปศึกษาหรือช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้ มีดังนี้

1. ครูผู้สอน มีเขตจำนวนมากให้ครูประจำชั้นจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา
2. ครูประจำชั้น ครูประจำชั้นระดับประถมศึกษาบางคนมีความสามารถจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้ ครูประจำชั้นอยู่กับผู้เรียนเกือบตลอดวัน กิจกรรมศิลปศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้น และสามารถปรับใช้กับวิชาอื่นได้ ครูประจำชั้นสามารถพาผู้เรียนไปทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์และแหล่งผลิตงานศิลปะได้สะดวกกว่าครูศิลปศึกษาซึ่งต้องจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาให้กับผู้เรียนหลายห้องใน 1 วัน

3. ครูศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษามี 2 แบบ คือ ครูที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและครูที่มีหน้าที่สอน ครูที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่สอนโดยตรงน้อย แต่จะทำหน้าที่ช่วยครูประจำชั้นในการวางแผนจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ครูที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาสามารถช่วยครูประจำชั้นได้ถึง 65 คน การสอนของครูที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาจะเพื่อสาธิตให้ครูประจำชั้นทราบวิธีการใหม่ทางศิลปะ นอกจากหน้าที่ดังกล่าวแล้ว บางครั้งครูที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษายังช่วยครูประจำชั้นในเรื่องการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และห้องปฏิบัติงานทางศิลปศึกษาอีกด้วย ส่วนครูที่มีหน้าที่สอน จะทำหน้าที่สอนโดยตรง ครูที่มีหน้าที่สอนบางคนสอนผู้เรียนมากกว่า 50 ห้องใน 2 สัปดาห์ รับผิดชอบผู้เรียน 1,500 คน ครูที่มีหน้าที่สอนจึงไม่สามารถทำหน้าที่ให้คำปรึกษาได้อย่างเต็มที่

4. วิทยากรพิเศษ บุคคลจำนวนหนึ่งในชุมชนมีความยินดีเป็นวิทยากรพิเศษ บุคคลเหล่านี้บางคนเป็นผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะแขนงต่างๆ เช่น จิตรกร นักออกแบบ นักวิจารณ์ศิลปะ นักประวัติศาสตร์ศิลป์ สถาปนิก บางชุมชนมีรายชื่อบุคคลที่มีความประสงค์แลกเปลี่ยนประสบการณ์โรงเรียนสามารถติดต่อวิทยากรพิเศษได้จากรายชื่อเหล่านี้ การเชิญวิทยากรพิเศษควรทำเป็นหนังสือยืนยันเวลา วันที่ สถานที่ กิจกรรม และค่าตอบแทนที่นัดหมายและตกลงกันไว้ บางโรงเรียนจัดโปรแกรมบ้านจิตรกร โดยใช้เงินงบประมาณของรัฐ สร้างสตูดิโอ วัสดุอุปกรณ์สำหรับสร้างงานศิลปะ และให้เงินเดือนจิตรกร ให้จิตรกรมาทำงานในสตูดิโอ นั้น 1 ปี โรงเรียนได้รับผลงานที่จิตรกรสร้างขึ้น 1-2 ชิ้นเป็นสิ่งตอบแทน ในขณะที่ในระหว่างปีผู้เรียนมีโอกาสเข้าชมสตูดิโอ เพื่อดูความก้าวหน้าของงานศิลปะและพูดคุยหรือทำงานกับจิตรกร อีกทางเลือกหนึ่งคือโรงเรียนพาผู้เรียนไปพิพิธภัณฑ์บริเวณจิตรกรสร้างงาน ไปสตูดิโอของวิทยากรพิเศษ

5. อาสาสมัครในชุมชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการธุรกิจ สหภาพแรงงาน องค์การสงเคราะห์และชุมชนยินดีช่วยด้านการเงิน เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาแก่โรงเรียน

6.บุคคลที่ให้การสนับสนุน เขตโรงเรียนใหญ่จ้างผู้ดูแลศิลปศึกษา ผู้ดูแลศิลปศึกษาจะเตรียมการเรียนการสอนศิลปศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการสนับสนุนส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ผู้ดูแลศิลปศึกษาเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร แหล่งทรัพยากร และรูปแบบศิลปศึกษา เป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างครูศิลปศึกษากับกิจกรรมระดับเขต และแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถแก้ได้ในระดับโรงเรียน

เกือบทุกรัฐมีกองการศึกษาซึ่งมีผู้ทำหน้าที่ควบคุมการศึกษาศิลปศึกษา ช่วยพัฒนาการเรียนการสอน พิจารณาหลักสูตรว่าบรรลุมาตรฐานย่อยของรัฐหรือไม่ เป็นตัวแทนรัฐรับผิดชอบคุณภาพการศึกษา เป็นผู้นำผู้ดูแลศิลปศึกษา ครูผู้สอนศิลปศึกษา นวัตกรรม และโปรแกรมในรัฐร่วมมือในกิจกรรมของคณะกรรมการพัฒนาแนวทางหลักสูตรใหม่ของรัฐ ใบบรรองประกอบวิชาชีพครูศิลปศึกษา มาตรฐานย่อย เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียน กองการศึกษาของรัฐ สมาคมครู องค์กรศิลปะ คณะกรรมการนิติบัญญัติทางการศึกษาและศิลปศึกษา

ในเขตหรือแคว้นของรัฐมีองค์กรให้ครูผู้สอนศิลปศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นวิธีการแก้ปัญหา ตามปกติองค์กรครูผู้สอนศิลปศึกษาจะจัดประชุมครั้งละหลายวันใน 1 ปี ระบบโรงเรียนที่ดีจะให้เบี้ยประชุมแก่ครูผู้สอนศิลปศึกษาเพื่อให้ครูทราบแนวโน้ม แหล่งทรัพยากรใหม่ ทิศทางหลักสูตรนวัตกรรม องค์กรครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับชาติกำลังคิดวิธีสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าศิลปศึกษาไม่เพียงแต่ในโรงเรียนเท่านั้นแต่ในชีวิตประจำวันด้วย องค์กรตอบรับมุมมองของสมาชิก องค์กรทำหน้าที่ให้คำแนะนำ เป็นช่องทางสื่อสาร และให้การสนับสนุนการพิมพ์โฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการประชุม

ทุกรัฐมีสภาศิลปศึกษา สภาศิลปศึกษามีหน้าที่พัฒนาทัศนคติที่สนับสนุนศิลปศึกษาในรัฐ บางครั้งสภาสามารถช่วยเรื่องการเงินแก่หลักสูตรศิลปศึกษาท้องถิ่น หลักสูตรที่ได้รับการช่วยเหลือจะเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ องค์กรศิลปศึกษาท้องถิ่น การสนับสนุนโรงเรียน บางสภาช่วยเรื่องการเดินทางมาจัดแสดงในโรงเรียน

จากข้อมูลความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครูผู้สอนศิลปศึกษาคือการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพครบถ้วน ผู้ทำหน้าที่สอนศิลปศึกษา อาจเป็นครูศิลปศึกษา หรือครูประจำชั้นที่มีความสามารถในการสอนศิลปศึกษาก็ได้ ผู้ทำหน้าที่สอนในบางโอกาสอาจเป็นศิลปินในท้องถิ่นหรือบุคคลในชุมชนที่มีความสนใจและความสามารถทางด้านศิลปะ

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยของ กมลมาลย์ ชาวเนื้อดี (2545) พบว่า องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูมืออาชีพระดับประถมศึกษา มี 9 องค์กรประกอบ คือ 1) การปฏิบัติของครูมืออาชีพ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การเตรียมการสอน 4) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น 5) การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) การให้ความรู้แก่ผู้เรียน 7) การใช้สื่อและ

เทคโนโลยีประกอบการสอน 8) การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 9) การพัฒนาผู้เรียน จากการศึกษาของ อับดุลลาห์ (Al-Haddad, Abdullah Esa, 1984) พบว่า ครูเก่งกับผลการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญ จากการศึกษาของ คริสติน (Krumenauer, Kristine S., 1997) พบว่า ความเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ศิลปะศึกษาและบทบาทการสอนทัศนศิลป์สาขาของครูมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติสะท้อนความคิดเห็น การเปลี่ยนมโนทัศน์ การศึกษา ประสิทธิภาพ ความเชื่อและการกระทำในอดีตและปัจจุบัน และการเรียนรู้ว่าศิลปะศึกษาแบบใหม่ส่งเสริมการเรียนแบบนักเรียนเป็นสำคัญ การแสดงออก และการแก้ปัญหา จากการศึกษาของ แนนซี (Hooten, Nancy Terry, 1986) พบว่า 1) ความสอดคล้องมีนัยสำคัญในการตัดสินโดยผู้ประเมินผลศิลปะที่ได้รับการอบรมแต่มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญในการตัดสินสุนทรียภาพ โดยครูประจำชั้น 2) คุณลักษณะของครูไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินสุนทรียภาพโดยครู ยกเว้นตัวแปรการรับรู้ของครูด้านความสามารถศิลปะของตนเอง จากการศึกษาของ เชิร์ล (Venet, Cheryl Lynn, 2000) พบว่า ครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน (มากกว่า 70%) ต่อเกณฑ์สุนทรียภาพ ดังนี้ ก) ด้านการตอบรับศิลปะ ข) ด้านการสร้างสรรคหรือกระบวนการ ค) ด้านทัศนคติ ง) ด้านผลงานศิลปะ จ) เกณฑ์แบบเป็นไปตามกฎ ฉ) เกณฑ์แบบลำแดงพลังอารมณ์ ช) เกณฑ์แบบเลียนแบบ

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบในการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ของครูผู้สอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครดังต่อไปนี้ จากการศึกษาของ ปราโมทย์ บุญเต็ม (2536) พบว่า 1) สมรรถภาพที่คาดหวังของครูผู้สอนศิลปะศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนศิลปะศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถภาพที่เป็นจริงของครูผู้สอนศิลปะศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนศิลปะศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาของ รณรงค์ รื่นกิจ (2539) พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนศิลปะศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะศึกษา (ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ การเขียนภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การออกแบบและสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ) สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาของ ครรชิต นิสวอนุตรพันธ์ (2540) พบว่า ครูผู้สอนศิลปะศึกษามีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนศิลปะศึกษา ด้านความรู้ทางทฤษฎี ด้านการแสดงผลงานทักษะและเจตคติ ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับเห็นด้วย จากการศึกษาของคำรณ หล้าเจริญสุข (2540) พบว่า 1) ครูผู้สอนศิลปะศึกษามีความคิดเห็นต่อความหมายศิลปะ/ศิลปะศึกษา หลักสูตร ครู และสื่อการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซิฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมิเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม 2) ครูผู้สอนศิลปะศึกษามีความคิดเห็นต่อนักเรียน วิธีสอน และการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซิฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมิเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม จากการศึกษาของ นีรนุช สุวรรณมัย (2542) พบว่า ครูผู้สอนศิลปะศึกษามีความคิดเห็น

เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาวทั้งสี่ด้าน (ประกอบด้วย วิธีสอนวิชา ศิลปศึกษา การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษา การแนะแนว และจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษา และการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา) อยู่ในระดับเห็นด้วย จากการวิจัยของ (ศุภพร วงษ์สุวรรณ (2543) พบว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาเห็นด้วยเกี่ยวกับการพัฒนา ครูผู้สอนศิลปศึกษาตามแนวศิลปศึกษาแบบตีบีเออี

การประเมินผลการเรียนศิลปศึกษา

การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การประเมินผลช่วยให้ครูผู้สอน ศิลปศึกษาทราบว่าการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษามบรรลุผลสำเร็จตามที่วางแผนไว้หรือไม่ ผู้วิจัยขอทำความเข้าใจความหมายของการประเมินผล จุดมุ่งหมายของการประเมินผล หลักการการ ประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล วิธีการประเมินผล การสรุปผลการประเมินผล การรายงานผล มาเรียบเรียงดังนี้

ความหมายของการประเมินผล (Evaluation)

พัฒนาการของความหมายการประเมินผลแบ่งออกเป็น 6 ความหมายดังนี้

- 1.การประเมิน = การวัด (Measurement) ค.ศ.1920-1930
- 2.การประเมิน = การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)
- 3.การประเมิน = การตรวจสอบความสอดคล้อง (Determining congruence)
- 4.การประเมิน = การช่วยการตัดสินใจ (Assist decision making)
- 5.การประเมิน = การบรรยายอย่างลุ่มลึก (Description or Portrayal)
- 6.การประเมิน = การตัดสินคุณค่า (Determining of worth or value) (ศิริชัย กาญจนวาสี

, 2543)

นักวิชาการทางการศึกษากล่าวถึงความหมายปัจจุบันของคำว่า "การประเมินผล" ดังนี้ อีเบล และฟริสบี (Ebel and Frisbie, 1986: 13) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินใจ เกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของวัตถุสิ่งของ

เอราเซียน (Peter W. Airasian, 1994) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพหรือความดีของการปฏิบัติของผู้เรียนหรือของกิจกรรมในหลักสูตร

กรอนลันด์ (Gronlund, 1976) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการตัดสินใจในขอบเขตของวัตถุประสงค์ของการสอนที่เป็นสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน

อุทุมพร จามรมาน (2540) กล่าวว่า การประเมินหมายถึงการตัดสิน (ใจ) โดยอิงข้อมูลจากการวัดเทียบกับเกณฑ์ เน้นที่เกณฑ์ที่ได้มาตรฐานการศึกษา ยุติธรรม และเปิดเผย

ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ (2541) กล่าวว่า การประเมินหมายถึงกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยอาศัยข้อมูลจากการวัดนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544) กล่าวว่า การประเมินหมายถึงกระบวนการใช้ดุลยพินิจ (Judgement) และ/หรือค่านิยมและข้อจำกัดต่างๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นเกณฑ์แบบสัมพัทธ์ หรืออิงกลุ่ม หรือเกณฑ์สัมบูรณ์

สุวิมล ว่องวานิช (2545) กล่าวว่า การประเมินผลคือการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกวัด โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ จุดเน้นของการประเมินอยู่ที่ความยุติธรรมและความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย นอกจากนี้การประเมินผลที่ดีต้องอยู่บนฐานของข้อมูลที่มีความตรงและเชื่อถือได้ ซึ่งได้มาจากกระบวนการวัดผลที่มีคุณภาพซึ่งสามารถให้ผลการวัดที่ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2545) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการอย่างมีระบบที่นำมาใช้ต่อเนื่องจากการทดสอบและการวัดผล จึงอาจกล่าวได้ว่า การประเมินผล หมายถึงการตีค่าของสิ่งที่เราวัดได้ รวมถึงการตัดสินคุณค่าด้วย นอกจากนี้ การประเมินผลจะต้องมีเกณฑ์ (Criteria) หรือวัตถุประสงค์ (Objective) หรือมาตรฐาน (Standard) ที่แน่นอนซึ่งกำหนดขึ้นในแต่ละครั้ง และได้กล่าวสรุปว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและจัดข้อมูล ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจระหว่างการทำกับวัตถุประสงค์ หรือการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่วัดได้

จากข้อมูลความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า "การประเมินผล" เป็นขั้นตอนต่อจากการวัด หมายถึง การตัดสินใจหรือตัดสินคุณค่าสิ่งที่วัด กล่าวคือ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวัด มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แบบสัมพัทธ์ หรือแบบอิงกลุ่ม หรือแบบสัมบูรณ์ที่ได้มาตรฐานการศึกษา ยุติธรรมและเปิดเผยแล้วตัดสินอย่างโปร่งใส การประเมินผลจะต้องมีเกณฑ์ หรือวัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานที่แน่นอนซึ่งกำหนดขึ้นในแต่ละครั้ง และข้อมูลที่นำมาพิจารณาอาจมาจากการวัดครั้งเดียว หรือหลายๆ ครั้งรวมกันก็ได้แต่จะต้องมีความตรงและเชื่อถือได้ กล่าวคือ เป็นข้อมูลที่มาจากการวัดที่มีคุณภาพซึ่งสามารถให้ผลการวัดที่ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพจริง

นักวิชาการทางศิลปศึกษากล่าวถึงความหมายของคำว่า "การประเมินผล" ดังนี้

เบียท์ที (Beattie, 1997) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การตัดสินคุณค่าคุณลักษณะทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ของนักเรียน ประสิทธิภาพของครู คุณภาพของหลักสูตร และนโยบายการศึกษา

คอสเตอร์ (Koster, 2001) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การตัดสินคุณค่าโดยใช้เกณฑ์

อำเภอ ตีรณสาร (2543) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การนำผลที่ได้ในเชิงปริมาณ มาตีค่า และสรุปเป็นระดับในเชิงคุณภาพ ระบบที่ใช้นั้นขึ้นอยู่กับผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดขึ้น ทั้งนี้โดย คำนึงถึงความสอดคล้องกับระบบที่โรงเรียนใช้ ตัวอย่างเช่น ระบบตัวอักษร (A B C D F) หรือ ระบบค่า(มาก ดี ปานกลาง พอใช้ ยังต้องปรับปรุง) ซึ่งอาจนำมาใช้ในการประเมินรายครั้ง เช่น จากตัวอย่างข้างบนนี้ ครูอาจกำหนดเกณฑ์ไว้ว่า

25 ถึง 30 คะแนน	หมายถึง	ดีมาก
20 ถึง 24 คะแนน	หมายถึง	ดี
15 ถึง 19 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง

ฯลฯ

ดังนั้นหากนักเรียนได้ 23 คะแนน สามารถสรุปคุณภาพได้ว่า อยู่ในระดับ "ดี" (อำเภอ ตีรณสาร, 2543)

จากข้อมูลความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า การประเมินผลทางศิลปศึกษา มีความหมายเดียวกันกับการประเมินผลทางการศึกษา กล่าวคือ เป็นการตัดสินคุณค่าและสรุปผล ที่เป็นเชิงปริมาณให้เป็นเชิงคุณภาพ

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษา

ฟรานเชสโก (Francesco, 1958) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาควรมีจุดมุ่งหมาย (Aims) ดังนี้ 1) เพื่อคาดคะเนระดับความสำเร็จในศิลปะ 2) เพื่อวัดความก้าวหน้าหรือความเติบโตใน 2.1) ความคิดรวบยอด การใช้มือ และการควบคุมวัสดุอุปกรณ์ 2.2) ความพอเพียงในแสดงออก 3) เพื่อแยกความแตกต่างให้ประกาศนียบัตรแก่ผู้เรียน 4) เพื่อทราบความยาก สติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ สุนทรียภาพในการเรียน 5) เพื่อทราบข้อบกพร่องในกระบวนการสอน 6) เพื่อตัดสินใจเลือกเทคนิคการแก้ไขที่เป็นไปได้ และจุดมุ่งหมายของสถานการณ์การเรียนการสอนที่จะช่วยผู้เรียนตามความจำเป็น

หลักการการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษา

เบียทีย์ (Beattie, 1997) กล่าวว่า การประเมินการเรียนศิลปศึกษาควรมีหลักการดังนี้ 1) ควรเป็นทิศทางสำหรับผู้เรียนและครู 2) ควรสนับสนุนวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและหลักสูตร 3) ควรมีวิธีการหลากหลาย 4) ควรต่อเนื่องและมุ่งเตรียมข้อมูลที่สืบเนื่อง 5) ควรตามสภาพจริง 6) ควรสมดุลระหว่างกลวิธีที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 7) ควรมุ่งผลงานและกระบวนการ 8) ควรให้ออกาสผู้เรียนทบทวนและเปลี่ยนกระบวนการทำงาน/ผลงาน 9) ตอบสนองการเรียนรู้ในความรู้ต่างๆ 10) เกี่ยวกับมโนทัศน์เดิม/มโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องของผู้เรียน 1) ควรยุติธรรมต่อผู้เรียนทุกคน 12) ควรอยู่บนพื้นฐานของความเป็นมาตรฐาน 13) ควรอิงเกณฑ์ และพัฒนาการของ

นักเรียน 14) ตอบสนองต่อการเรียนรู้แบบกลุ่ม 15) ควรชัดเจนและเป็นระบบ 16) เป็นตัวอย่างของเทคนิคการประเมินครั้งสุดท้ายและดีที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยของนพดล สายทองยนต์ (2536) พบว่าครูผู้สอนศิลปศึกษาประสบปัญหาขาดความเข้าใจในหลักการการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษา

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนศิลปศึกษา

คอนราด (Conrad, 1964) นำเสนอเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาได้ ดังนี้

1.ทัศนคติ 1) การมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางศิลปะ 2) แสดงความเชื่อมั่นและความมั่นใจในตนเองในการทำงานศิลปะ 3) เผยการเติบโตจากโครงการหนึ่งไปอีกโครงการหนึ่งของทักษะการใช้มือและความรู้สึกสัมผัสเพื่อการก่อตั้ง 4) สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย (Purposes) สำหรับแต่ละกิจกรรมศิลปะได้หรือไม่ 5) ยอมรับและประเมินผลการวิจารณ์ทางสติปัญญา 6) ทดลองด้วยวัสดุอุปกรณ์และอุดมคติ 7) เห็นใจและใจกว้างต่องานของผู้อื่นหรือไม่ 8) ประเมินผลประวัติของศิลปะด้วยความเข้าใจและระงับการตัดสินถ้าความเข้าใจยังไม่เจริญเติบโตถึงที่สุดอย่างเพียงพอ 9) แสดงทักษะการวิจารณ์ที่เติบโตขึ้น 10) รู้ว่าปัญหาทางศิลปะอาจมีทางแก้หลายทาง 11) เข้าใจว่าศิลปะอาจนำไปใช้ในหลายด้านของการดำเนินชีวิตอย่างไร 12) เข้าใจว่ารูปแบบทางศิลปะอาจเตรียมความพึงพอใจต่างๆ จำนวนมากอย่างไร 13) ความรู้สึกสัมผัสต่อความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และอุดมคติ 14) สาธิตความรู้สึกสัมผัสทางสุนทรียภาพ

2.ความรู้ 1) รู้ความหมายของคำศัพท์ทางศิลปะ 2) รู้วิธีวิเคราะห์ปัญหาของการแสดงออกด้วยจินตนาการและการประดิษฐ์ 3) รู้ว่าจะประเมินผลผลลัพธ์อย่างไรให้เกิดประโยชน์ 4) รู้ข้อเท็จจริงที่จำเป็นบางอย่างเกี่ยวกับศิลปะในบ้าน ชุมชน อุตสาหกรรม และศาสนา 5) รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และกระบวนการ

3.นิสัยและทักษะ 1) ประเมินผลด้วยความตระหนักทางการวิจารณ์ที่กำลังเติบโต 2) เป็นความริเริ่มที่ถาวรในผลงานของตน (หลีกเลี่ยงการเลียนแบบ) หรือไม่ 3) เลือกวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการที่เหมาะสมสำหรับการแสดงออกของตน 4) ร่วมมือกันในสังคมและทำงานสัมพันธ์กันเป็นปกตินิสัยหรือไม่ 5) ใช้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์อย่างพิจารณาและมีส่วนร่วมในการดำรงรักษาองค์กรที่ดีในชั้นเรียน 6) เผยผลของประสบการณ์ทางศิลปะในการสร้างพฤติกรรมทั้งแบบทั่วไปและแบบเจาะจง 7) ดำเนินกิจกรรมทางศิลปะต่อไปหลังเวลาเรียนด้วยความสมัครใจ 8) เผยนิสัยการค้นหาและค้นพบการใช้เครื่องมือทางศิลปะในกิจกรรมนอกชั้นเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน 9) สาธิตการเพิ่มทักษะในการวาด การระบายสี และในการใช้วัสดุอุปกรณ์มาตรฐานทางศิลปะ

นอกจากนี้คอนราดยังได้นำเสนอเกณฑ์ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ดังนี้

แบบที่ 1 1) พัฒนาการรายบุคคล 1.1) ความสนใจในการแสดงออกทางศิลปะ 1.2) ความคิดริเริ่มทางอุดมคติ 1.3) การใช้และการเลือกใช้สี 1.4) ทักษะการใช้เครื่องมือและสื่อ 1.5) ความประณีตและลักษณะทั่วไปที่ปรากฏในผลงานทางศิลปะ 1.6) ความรับผิดชอบในการทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ 1.7) ความชื่นชมในผลงานของเพื่อน 1.8) การประเมินผลความพยายามของตนเอง 2) พัฒนาการทางสังคม 2.1) ความสามารถติดตามทิศทางทั่วไป 2.2) การมีส่วนร่วมในโครงการของกลุ่ม 2.3) ยินดีให้ความร่วมมือ 2.4) ความรับผิดชอบดูแลเอาใจใส่วัสดุอุปกรณ์ 2.5) ความร่วมมือในการทำความสะดวกหลังปฏิบัติกิจกรรม

แบบที่ 2 1) พัฒนาการรายบุคคล 1.1) ความสนใจในศิลปะ 1.2) ความคิดริเริ่ม 1.3) ทักษะการใช้เครื่องมือและสื่อ 1.4) ความประณีตและลักษณะทั่วไปที่ปรากฏในผลงาน 1.5) ความรับผิดชอบต่อเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และการทำความสะอาด 2) พัฒนาการทางสังคม 2.1) การมีส่วนร่วมในกลุ่ม 2.2) ความร่วมมือกับผู้อื่น 2.3) ความเคารพผลงานของผู้อื่น 3) พัฒนาการทางทักษะศิลปะ 3.1) ทักษะการออกแบบ (ความสามารถก่อตั้งอุดมคติ) 3.2) ทักษะทางทฤษฎี สี เทียน สีชอล์ก สีหมึก และอื่นๆ 3.3) การประดิษฐ์ 3.4) เทคนิคการทดลอง (Conrad, 1964)

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยของ บรรจง บุญการี (2532) พบว่า ครูปฏิบัติมากที่สุดในการใช้เกณฑ์ประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์ตามแผนการสอนเป็นหลัก จากการวิจัยของ สมใจ สิทธิชัย (2535) พบว่า เกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปะศึกษา หน่วยการเรียนรู้ภาพพระบายสี มีกรอบโครงสร้าง 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) กระบวนการ 3) ผลงาน 4) ลักษณะนิสัย จากการวิจัยของวิศิธา ชื่นอารมณ์ (2546) พบว่าแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การปฏิบัติงาน ผลงาน และคุณลักษณะนิสัยจากการวิจัยของภัทรวรรณ ภิรมย์วงศ์ (2546) พบว่า องค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการปฏิบัติงาน ผลงาน พฤติกรรมของนักเรียน และความรู้พื้นฐานทางศิลปะ จากการวิจัยของเชิร์ล (Chery, 2000) พบว่า เกณฑ์สุนทรียภาพ (ประกอบด้วยเกณฑ์ เป็นไปตามกฎ Formalism สำแดงพลังอารมณ์ Expressionism เครื่องมือสื่อ Instrumentalism เลียนแบบ Imitationalism) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ แต่ละเกณฑ์สามารถนำมาใช้ได้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของศิลปิน

วิธีการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษา

ผู้วิจัยได้นำข้อความรู้เกี่ยวกับการทดสอบและการประเมินภาคปฏิบัติซึ่งนักวิชาการทางการศึกษาได้นำเสนอไว้ มาเรียบเรียงดังนี้

การทดสอบ ยาวดี วิบูลย์ศรี (2545) ได้อธิบายความหมายของการทดสอบและลักษณะของแบบสอบต่างๆ ดังนี้

การทดสอบ หมายถึง การนำเสนอชุดคำถามที่มีมาตรฐานให้ผู้สอบตอบสนอง ซึ่งถ้าพิจารณาโดยละเอียดแล้ว คำถามแต่ละข้อในชุดคำถามนั้นเราเรียกว่า "ข้อสอบ" หรือ "ข้อกระทง" และข้อสอบหลายๆ ข้อ รวมกันทั้งฉบับเราเรียกว่า "แบบสอบ" หรือ "แบบทดสอบ" ผู้ตอบสนองอาจจะแสดงพฤติกรรมที่สังเกตได้หรือวัดได้ โดยวิธีการเขียน หรือโดยการตอบปากเปล่า หรือโดยการปฏิบัติก็ได้

แบบสอบผลสัมฤทธิ์ คือ แบบสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดผลของการเรียนหรือการสอน แบบสอบผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้น มักจะมีความมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิชาทั้งหลายที่ได้จัดสอนในระดับชั้นต่างๆ ของแต่ละโรงเรียน ลักษณะของแบบสอบผลสัมฤทธิ์มีทั้งที่เป็นข้อเขียน (Paper and pencil test) และที่เป็นภาคปฏิบัติจริง (Performance test)

สำหรับแบบสอบประเภทข้อเขียนนั้น ยังแยกออกได้อย่างกว้างๆ อีก 2 ระดับ คือ 1) ระดับของการเลือกคำตอบจากที่กำหนดไว้แล้ว (Recognition) และ 2) ระดับของการเขียนคำตอบจากความรู้หรือความทรงจำที่มีอยู่เดิม (Recall) แบบสอบระดับที่ 1 แต่ละข้อจะมีคำตอบที่ตายตัว และจะประกอบด้วยตัวเลือกหลายๆ ตัวที่เป็นไปได้รวมอยู่ในคำถามที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าสอบจะต้องตัดสินใจเลือกคำตอบอย่างรอบคอบและถูกต้องให้สอดคล้องกับชนิดของคำถามที่ระบุไว้ ตัวอย่างของแบบสอบระดับนี้ ได้แก่ แบบสอบประเภทหลายตัวเลือก (Multiple Choice) แบบสอบประเภทถูก-ผิด (True-False) และแบบสอบประเภทจับคู่ (Matching) แบบสอบระดับที่ 2 ซึ่งต้องใช้ความรู้และความทรงจำที่มีอยู่เดิมมาเขียนตอบนั้น ลักษณะของคำตอบอาจจะไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับเหตุผลและความถูกต้องในเชิงวิชาการ ผสมผสานกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เข้าสอบเป็นสำคัญ แบบสอบระดับนี้ ได้แก่ แบบสอบประเภทตอบสั้น (Short Answer) และแบบสอบประเภทความเรียง (Essay)

แบบสอบความเรียง (Essay Test) เป็นแบบสอบประเภทเขียนคำตอบ คือ เป็นแบบสอบที่ผู้สอบจะต้องเรียบเรียงภาษาและผูกประโยคให้เป็นข้อความที่ชัดเจน แล้วเขียนเป็นคำตอบให้เหมาะสมกับความต้องการของคำถาม ข้อกระทงของแบบสอบความเรียงโดยทั่วไปจะไม่จำกัดเสรีภาพของผู้ตอบในการจัดเรียงเรียงความรู้ความคิด รวมทั้งการเรียบเรียงข้อเท็จจริงต่างๆ อันเป็นข้อมูลข่าวสารของคำตอบ แบบสอบความเรียง อาจแบ่งตามคำตอบที่ต้องการอย่างกว้างๆ ได้ 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบความเรียงประเภทจำกัดความยาว แบบสอบประเภทนี้มีการจำกัดความยาวของคำตอบ เป็นต้นว่า ให้ตอบไม่เกินหนึ่งหน้ากระดาษคำตอบ หรือให้ตอบโดยมีความยาว 250 ถึง 300 คำ หรือให้ยกตัวอย่างประกอบ 2 ตัวอย่าง เป็นต้น แบบสอบประเภทนี้เหมาะที่จะวัดผลการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งผู้สอบจะต้องเลือกความรู้ที่ดีที่สุดสำหรับคำถามนั้นๆ มาตอบ 2) แบบสอบความเรียงประเภทไม่จำกัดความยาว แบบสอบประเภทนี้จะไม่จำกัดคำตอบ ผู้สอบ

จะต้องจำกัดคำตอบด้วยตนเองตามความเหมาะสมของคำถามและเวลา สำหรับการตอบนั้น จะต้องจัดเรียงเรียงความรู้ความคิดที่เกี่ยวข้องและจัดลำดับความรู้ที่สำคัญ ตลอดจนการประเมินความคิดและเรียงเรียงความคิดในการตอบ โดยให้มีความยาวที่เหมาะสมกับหลักและเหตุผลที่คำถามต้องการ

นอกจากการจำแนกประเภทของแบบสอบผลสัมฤทธิ์ดังที่กล่าวมาแล้ว แบบสอบผลสัมฤทธิ์โดยทั่วไปยังอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ แบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน และแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อใช้ในชั้นเรียน

แบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน เป็นแบบสอบที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมากกว่าที่จะสร้างขึ้นโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ตามปกติแล้วผู้สร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐานมักจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและการประเมินผล รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ ตลอดจนครูในโรงเรียนต่างๆ ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาวิชาที่ต้องการทดสอบให้เหมาะสม แบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐานไม่จำเป็นต้องครอบคลุมเนื้อหาและทักษะที่มีในหลักสูตร เนื้อหาและทักษะของแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐานส่วนมากมักจะได้จากตำราเรียนและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เนื้อหาโดยทั่วไปจะเป็นความรู้และทักษะในระดับกว้างๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้กับนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ได้ สำหรับขั้นตอนในการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน จะต้องมีการวางแผนการสร้างอย่างมีระบบ คือ มีการระบุหลักการและเหตุผลของการสร้างแบบสอบ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างที่ชัดเจน มีการทดลองใช้แบบสอบที่สร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบความเป็นมาตรฐานโดยการวิเคราะห์ระดับความยากง่าย และอำนาจจำแนกของข้อกระทง มีการหาค่าความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบพร้อมทั้งพัฒนาตารางปกติวิสัย (Norm Table) เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ มีการกำหนดเวลาของการทดสอบและวิธีดำเนินการสอบ ตลอดจนมีคู่มือประกอบการใช้แบบสอบซึ่งจะระบุความมุ่งหมายของแบบสอบ ประสิทธิภาพของแบบสอบ รวมทั้งวิธีการใช้แบบสอบ และวิธีการตรวจหรือวิธีการให้คะแนน พร้อมทั้งตารางปกติวิสัยของกลุ่ม อนึ่งโดยทั่วไปแล้ว การสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐานนั้น มีความมุ่งหมายเพื่อนำไปใช้เปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนแต่ละคน หรือเปรียบเทียบระหว่างชั้นเรียนต่างๆ หรือระหว่างระบบของโรงเรียนต่างๆ กับกลุ่มประชากรที่กว้างขึ้น อันถือว่าเป็นกลุ่มปกติวิสัยของนักเรียนที่ได้เรียนรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องนั้นๆ มาแล้ว

แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นเพื่อใช้ในชั้นเรียน เป็นแบบสอบซึ่งใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนโดยเฉพาะ คือใช้สำหรับวัดความก้าวหน้าเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน และค้นหาข้อบกพร่องของระบบการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อจะได้จัดหน่วยการสอนซึ่งใช้ซ่อมเสริมข้อบกพร่องในการเรียนให้กับนักเรียนได้ตรงตามความต้องการอย่างเหมาะสม และที่

สำคัญคือ ใช้ในการตัดสินเป้าหมายของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนการสอนว่า ได้บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ เพียงใด รวมทั้งการให้คะแนนหรือระดับผลการเรียนแก่นักเรียนด้วย แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้น ถือว่าเป็นแบบสอบที่มีคุณค่าในการวัดหรือตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้เหมาะสมกว่าแบบสอบประเภทอื่นๆ ทั้งนี้เพราะถ้าพิจารณาตามบทบาทแล้ว ครูย่อมจะเป็นผู้ที่ทราบความสามารถของนักเรียนที่ตนสอนได้เป็นอย่างดี จึงสามารถที่จะข้อกระทงของแบบสอบให้เหมาะสมกับระดับการเรียนตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ ดังนั้นขอบข่ายของเนื้อหาและทักษะในแบบสอบที่ครูสร้างขึ้น โดยทั่วไปจะประกอบด้วยเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจงตามหลักสูตรของวิชาที่เรียน และมีรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้และทักษะเฉพาะชั้นเรียนต่างๆ เท่านั้น จึงมักจะครอบคลุมขอบข่ายของเนื้อหาวิชาได้แคบกว่าแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน นอกจากนี้แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นตามปกติแล้วมักจะไม่มีกรทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความเป็นมาตรฐานของแบบสอบมาก่อน อย่างไรก็ตาม แบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างขึ้นก็จำเป็นต้องมีความเป็นมาตรฐานอย่างเพียงพอ เป็นต้นว่า ควรมีการแนะนำวิธีการสอบสำหรับนักเรียนทุกคนด้วยมาตรฐานเดียวกัน เช่น ให้ตอบในกระดาษคำตอบ หรือให้ตอบในสมุด ตลอดจนกำหนดเวลาของการทดสอบที่แน่นอนและตรงกัน รวมทั้งการอนุญาตให้ใช้ตำราแบบฝึกหัดในขณะที่สอบได้หรือไม่ และที่สำคัญคือ ต้องมีระบบการให้คะแนนที่เป็นแบบแผนเดียวกัน ฯลฯ

จากข้อความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถประมวลสรุปได้ว่า "การทดสอบ" หมายถึง การนำเสนอชุดคำถามให้ผู้สอบตอบสนอง ผู้สอบอาจตอบสนองโดยการเขียน หรือตอบปากเปล่า หรือปฏิบัติก็ได้ เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบเป็นแบบสอบเรียกว่า "แบบสอบผลสัมฤทธิ์" แบบสอบผลสัมฤทธิ์แบ่งประเภทได้เป็น 2 แบบ ดังนี้ การแบ่งประเภทแบบที่ 1 แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่แบบสอบข้อเขียน และแบบสอบภาคปฏิบัติ การแบ่งประเภทแบบที่ 2 แบ่งเป็น 2 ประเภทเช่นกัน ได้แก่ แบบสอบมาตรฐาน และแบบสอบที่ครูสร้างขึ้น

การประเมินภาคปฏิบัติ ศิริชัย กาญจนวาสี (2546) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า การประเมินภาคปฏิบัติเป็นการประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนภายใต้สภาพการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยพิจารณาจากกระบวนการทำและคุณภาพของงาน เกณฑ์การประเมินสร้างขึ้นจากมิติความสำคัญ (Rubric) ของคุณลักษณะด้านต่างๆ ของผลงานนั้น

ผู้วิจัยได้นำข้อความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนในการประเมินผลการเรียนและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาซึ่งแชปแมน (Chapman, 1978) คอสเตอร์ (Koster, 2001) เบียทีย์ (Beattie, 1997) ได้นำเสนอไว้มาเรียบเรียงดังนี้

1. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio of two-dimensional Work) งานศิลปะของนักเรียนอาจเก็บไว้ในซีดี (a separated folio) งานทั้งหมดควรบันทึกวันที่ไว้ด้วย นักเรียนสามารถทราบ

ความสำเร็จโดยการตรวจสอบงานเป็นระยะๆ แบบตรวจสอบรายการสำหรับประเมินผลงาน (โดยนักเรียน หรือครู หรือทั้งครูและนักเรียน) จะช่วยให้นักเรียนทราบจุดแข็งของตนเอง และผู้ปกครองทราบความสำเร็จของนักเรียน

2.ภาพถ่าย (Photographs of three-dimensional Work) ผลงาน 3 มิติของนักเรียนอาจเก็บรักษาไว้ด้วยภาพถ่ายขาว-ดำ หรือสี หรือสไลด์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายอาจใช้การถ่ายภาพ ผู้ปกครองที่ชอบภาพถ่ายมีความยินดีที่จะทำเช่นนี้ การถ่ายภาพ สามารถนำมาใช้อำนวยความสะดวกด้านกระบวนการ ภาพถ่ายอาจนำมาใช้ในการทำโครงการของนักเรียนเพื่อบันทึกความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนในการจัดการสื่อ 3 มิติ ภาพถ่ายควรบันทึกวันที่ แฟ้ม และใช้สำหรับการประเมินผลในช่วงเวลาหนึ่ง

3.บันทึกประจำวัน (Diary) เริ่มที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือ 5 นักเรียนอาจได้รับการสนับสนุนให้เก็บรักษาบันทึกประจำวันเกี่ยวกับประสบการณ์ทางศิลปะของพวกเขา เบื้องต้นอาจเป็นแบบปลายเปิดอย่างสมบูรณ์ แบบประกอบรอบคำถามพิเศษ หรือประกอบด้วยทั้งสองแบบรูปแบบสามารถเปลี่ยนจากสมุดโน้ตธรรมดาเป็นบัตรขนาด 3 – 5 นิ้วในซีทหรือกล่อง นักเรียนที่ไม่แน่ใจความสามารถในการเขียนอาจบันทึกเป็นรูปภาพ นักเรียนควรเข้าใจว่าบันทึกประจำวันคือการบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเห็น คิด รู้สึก และทำสำเร็จในศิลปะ ความพยายามของนักเรียนสามารถเปรียบเทียบกับสมุดบันทึกของลีโอนาโดดา วินชี หรือบันทึกประจำวันที่นักคิดสร้างสรรค์จำนวนมากเก็บรักษา

4.เทปบันทึกเสียง (Tape Recordings) ครูอาจให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ แล้วสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักเรียนในการสร้างสรรค์และพิจารณาศิลปะโดยให้มีผู้ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่ม 1 คน กลุ่มนักเรียนที่อายุน้อยกว่าอาจตัดสินใจเกี่ยวกับคำถามเร็วขึ้นและต้องการให้ใช้เทปบันทึกการตอบคำถาม นักเรียนที่อายุน้อยครูหรือผู้ช่วยครูอาจสัมภาษณ์โดยเทปสามารถทำหน้าที่ทบทวนความคิดเห็นของนักเรียน และเป็นโอกาสสำหรับครูที่จะประเมินผลทัศนคติและความเข้าใจ

5.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Movies and Videotapes) การใช้ฟิล์มหรือเทปบันทึกภาพและเสียงการทำงานและการอภิปรายการทำงานของนักเรียนเป็นวิธีการประเมินผลการเรียนอีกรูปแบบหนึ่ง ถ้าสามารถหาอุปกรณ์วีดิทัศน์แบบถือมาได้ (ใช้บันทึกเทปแบบสั้นได้) จะสามารถเล่นเทปได้อีกครั้งติดกันตามต้องการ เทคนิคนี้ส่งเสริมให้นักเรียนปรับปรุงทักษะการปฏิบัติงานศิลปะหรือความสามารถทางภาษา

6.เกม (Gamelike Formats) เกมจัดกลุ่มและหาสิ่งที่เข้ากันเป็นการประเมินผลอีกวิธีหนึ่งเป็นการประเมินทักษะการเห็นข้อแตกต่างและการระลึกได้ เกมประกอบด้วยแบบบันทึกซึ่งนักเรียนใช้บันทึกการจัดวางรูปแบบและตรวจสอบเหตุผลของการรวมกลุ่มตามหัวเรื่อง

7.ใบแสดงความจำนง (Sign - Up Sheets) นักเรียนสามารถช่วยเก็บรักษานบันทึกเกี่ยวกับการทำกิจกรรมประจำวันของตนโดยใช้ใบแสดงความจำนงหรือระบบบัตรตรวจสอบสื่อวัสดุอุปกรณ์ และโครงการพิเศษ วิธีการนี้ใช้ได้ผลดีในโรงเรียนที่ใช้ตารางสอนแบบเปิด และจัดการเรียนการสอนแบบปรับให้เหมาะสมกับรายบุคคล

8.แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต (Interview and Observation Schedules) เทคนิคนี้มีความค่าเป็นพิเศษสำหรับการประเมินผลการทำงานของเด็กก่อนวัยเรียน แต่สามารถนำมาใช้กับเด็กระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ แบบสัมภาษณ์ คือ รายการของคำถามซึ่งออกแบบไว้เพื่อดึงความจริงจากคำตอบของนักเรียน แบบสังเกต คือ แบบฟอร์มที่ครูอาจใช้อย่างไม่เปิดเผยเพื่อจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน มีประโยชน์มากที่สุดในระดับชั้นก่อนวัยเรียนและประถมศึกษาซึ่งการถ่ายทอดทางภาษายังพัฒนาไม่ดี ในระดับชั้นก่อนวัยเรียนและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ครูสามารถใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบการเล่นเกมเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนคิด รู้สึก และเห็นสิ่งต่างๆ อย่างไร

9.แบบบันทึกเหตุการณ์ (Anecdotal Records) ระเบียบพฤติกรรมใช้กับรายละเอียดเฉพาะของสถานการณ์หนึ่งซึ่งพฤติกรรมของนักเรียนควรได้รับการจดจำเป็นพิเศษ ครูอาจเรียบเรียงพฤติกรรมลงในกระดาษหรือบัตร เบื้องต้นสามารถทำแบบง่ายๆ เช่น เป็นประโยคหนึ่งประโยค หรือมีรายละเอียดเป็นย่อหน้าสั้นๆ เพื่อให้มั่นใจว่ากลุ่มตัวอย่างนักเรียนในช่วงเวลาหนึ่งเพียงพอ ครูสามารถจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนจำนวน 4 หรือ 5 คนในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง วิธีนี้อาจบันทึกความคิดเห็นสั้นๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนในทุกการเรียนการสอนครั้งที่ 5 หรือ 6

10.แบบตรวจสอบรายการ (Checklists) แบบตรวจสอบรายการให้ครูได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกตัวกำลังอยู่ในการสอบ เทคนิคนี้เป็นการประเมินผลประเภทที่ไม่เปิดเผย ถ้าใช้แบบตรวจสอบรายการอย่างสม่ำเสมอและยุติธรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยวินิจฉัยที่มีประโยชน์

11.แบบรายงานสรุป (Summary Reports) วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่งในการเก็บรักษาข้อมูลที่บันทึก คือ แบบสรุปซึ่งใช้สำหรับตัดสินการเติบโตของนักเรียนในช่วงเวลาหนึ่ง การตัดสินนี้ครูและนักเรียนทำร่วมกันในทุก 4 – 6 สัปดาห์ ควรตัดสิน 2 อย่าง คือ การปฏิบัติที่พึงพอใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติ เนื่องจากแบบสรุปกำหนดไว้สำหรับจุดหมายทั่วไปจึงง่ายต่อการใช้ ขณะเดียวกันแบบสรุปอนุญาตการตัดสินที่ใช้ความนึกคิดแบบรวมเป็นหลักมากกว่าพฤติกรรมที่แยกโดดเดี่ยว รายงานสรุปเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับหลักสูตร

12.แบบทดสอบ (Tests) แบบทดสอบออกแบบไว้เพื่อตรวจสอบความสามารถจดจำความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือความสามารถระลึก ตีความ และประยุกต์ความคิดรวบยอดใน

สถานการณ์สมมติฐานหรือกระดาษและดินสอ แบบทดสอบเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับครูที่จะประเมินความพร้อมทางสมอง อย่างไรก็ตามไม่ควรจำกัดความพร้อมไว้กับแบบทดสอบเท่านั้น ควรเป็นการเตรียมสำหรับประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะเพิ่มเติม

13. Rubric (Rubric) Rubric เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับประเมินการปฏิบัติงานและผลงาน มีลักษณะเป็นชุดเกณฑ์ซึ่งกำหนดและจัดระดับคุณภาพไว้ล่วงหน้า Rubric ต้องได้รับการออกแบบไว้ก่อนที่นักเรียนจะปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนรู้สิ่งที่พวกเขาได้รับการคาดหวัง จะได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับความสำเร็จ Rubric ควรมีคำอธิบายพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้สำหรับแต่ละระดับคุณภาพ ควรมีตัวอย่างจริงของแต่ละระดับคุณภาพ และครูผู้สอนศิลปะศึกษากับครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ควรร่วมกันกำหนดว่า Rubric ควรมีกี่ระดับและใช้คำศัพท์เดียวกัน ถ้าแต่ละวิชากำหนดระดับและใช้คำศัพท์ไม่เหมือนกันจะทำให้นักเรียนสับสน

14. นิทรรศการ (Exhibitions) ครูผู้สอนศิลปะศึกษาสามารถใช้เป็นแหล่งประเมินผลได้ สามารถประเมินการปฏิบัติ ผลงาน และการเติบโตของนักเรียนในด้านอื่นๆ จากการให้นักเรียนจัดนิทรรศการผลงานและผลสะท้อน (เช่น ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ และสุนทรียศาสตร์) ต่อผลงานของพวกเขา โดยอาจจะลองใช้การสังเกต การอภิปราย แบบตรวจสอบรายการ บันทึกประจำวัน แบบแบบสอบถามเพื่อหาสารสนเทศเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ การเติบโตของนักเรียน เช่น 1) ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี จุดประสงค์ ทรัพยากร การจัดระบบ โครงสร้าง และทักษะบูรณาการในการจัดนิทรรศการ 2) ทักษะการกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) ทักษะทางเทคนิค 4) ทักษะระหว่างบุคคล 5) ความสามารถในการเก็บรวบรวม ดีความ สังเคราะห์ และตัดสินคุณค่าสารสนเทศจากการจัดนิทรรศการ 6) การพูดและแสดงอุดมคติที่เหมาะสมกับผู้ชมที่แตกต่างกัน 7) ความสามารถกำหนดทิศทางโดยคำนึงถึงงานศิลปะของตนเอง 8) ทักษะคิด แรงบันดาลใจ และความรับผิดชอบต่อนิทรรศการ

จากข้อความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถประมวลสรุปได้ว่า เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ในการประเมินผลการเรียนและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนศิลปะศึกษาซึ่งนักวิชาการทางศิลปะศึกษาได้นำเสนอไว้ ได้แก่ แฟ้มสะสมงาน ภาพถ่าย บันทึกประจำวัน เทปบันทึกเสียง ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ เกม ใบแสดงความจำแนก แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต แบบรายงานสรุป แบบทดสอบ Rubric และนิทรรศการ ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดจะมีความเหมาะสมในการเก็บข้อมูลแต่ละอย่างที่แตกต่างต่างกัน และแหล่งข้อมูลก็ให้ข้อมูลบางอย่างหรือหลายอย่างแตกต่างกัน การเลือกเครื่องมือและแหล่งข้อมูลจึงควรคำนึงถึงข้อมูลที่ต้องการแล้วจึงพิจารณาเครื่องมือที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ให้ข้อมูลตามต้องการได้

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยของบรรจง บุญการี (2532) พบว่าครูผู้สอนศิลปะศึกษาระดับประถมศึกษาวัดผลการเรียนศิลปะศึกษาด้วยการทดสอบข้อเขียนน้อยที่สุด จากการวิจัยของพิภพ

ปีติ (2533) พบว่าครูผู้สอนศิลปะศึกษาประสบปัญหาและมีความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพในวิธีสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลมากเป็นอันดับหนึ่ง จากการวิจัยของนพดล สายทองยนต์ (2536) พบว่าครูผู้สอนศิลปะศึกษาประสบปัญหาขาดความเข้าใจในวิธีการประเมินผลการเรียนศิลปะศึกษา จากการวิจัยของภัทรวรรณ ภิมรัมย์ศรี (2546) พบว่าวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานระดับประถมศึกษา ได้แก่ การประเมินจากผลงาน การทดสอบภาคปฏิบัติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และการทดสอบข้อเขียน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ได้แก่ แฟ้มสะสมงาน แบบทดสอบ และแบบบันทึกสังเกตพฤติกรรม จากการวิจัยของเฟงจุง (Feng-Jung, 1990) พบว่าผลการคัดเลือกเครื่องมือวัดผลได้เครื่องมือวัดผล 8 เครื่องมือ ใช้ตัดสินสุนทรียภาพ 3 เครื่องมือ ใช้ประเมินความรู้ทางศิลปะ 3 เครื่องมือ ใช้วัดผลงานศิลปะ 2 เครื่องมือ จากการวิจัยของเทเรซา (Teresa, 1993) พบว่าการออกแบบแฟ้มสะสมงานให้คะแนนทัศนศิลป์สหสาขาระดับประถมศึกษาทั่วประเทศประสบความสำเร็จและมีส่วนประกอบต่างๆ เกี่ยวข้องกัน

การสรุปรายงานผลการประเมินผลการเรียนศิลปะศึกษา

แชปแมน (Chapman, 1978) กล่าวว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการเติบโตของผู้เรียนในการเรียนศิลปะศึกษา สามารถตีความได้ 3 วิธี ดังนี้

1. เปรียบเทียบกับตนเอง (Comparison with Student's Earlier Performance) การเปรียบเทียบแบบนี้เป็นการใช้เกณฑ์การเติบโต การเติบโตสะท้อนความก้าวหน้าของนักเรียนเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้ การเติบโตของนักเรียนแบ่งออกเป็น 4 แบบคือ 1.1) การเติบโตแบบกว้าง นักเรียนที่เติบโตแบบนี้จะศึกษาจุดมุ่งหมายและวิธีวิเคราะห์แบบใหม่ๆ และทำการทดลองวิธีการต่างๆ 1.2) การเติบโตแบบลึก นักเรียนที่เติบโตแบบนี้ยืนยันที่จะศึกษาในสิ่งที่ตนชอบ จุดมุ่งหมายและวิธีวิเคราะห์ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดยังคงดำเนินต่อไป และนักเรียนกำลังเพิ่มประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากขึ้น 1.3) การเติบโตแบบวิวัฒนาการ นักเรียนที่เติบโตแบบนี้ยืนยันที่จะศึกษาบางสิ่ง และขณะเดียวกันก็ศึกษาสิ่งอื่นด้วย นักเรียนจะซึมซับวิธีการบางวิธีที่ใหม่กว่า และวิธีการที่ใหม่กว่านี้จะเข้าแทนที่วิธีการที่คุ้นเคยที่ละน้อย 1.4) การเติบโตแบบถอยหลังหรือไม่เติบโต นักเรียนแบบนี้ไม่พึงพอใจผลที่ตนปฏิบัติ ถึงแม้ผู้อื่นจะเห็นว่าผลที่เขาปฏิบัติเป็นที่น่าพึงพอใจ

2. เปรียบเทียบกับอายุหรือระดับชั้นเดียวกัน (Comparison with Age or Grade Group) การเปรียบเทียบแบบนี้มีประโยชน์สำหรับครูที่ต้องการทราบความสามารถที่เป็นตัวแทนและไม่เป็นตัวแทนในชั้นเรียน อายุหรือระดับชั้นของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินความสำเร็จ ข้อจำกัดของการเปรียบเทียบแบบนี้คือ สมมติฐานนี้อาจไม่เป็นจริงเสมอไปเพราะประสบการณ์ครั้งก่อนเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเช่นกัน และการตีความจากเกณฑ์ที่จำกัด (ห้องเดียว หรือระดับชั้น

เดียว) อาจทำให้ครูตีความว่านักเรียนมีความสามารถเท่ากันโดยไม่คำนึงถึงรูปแบบและอัตราการเติบโตที่แตกต่างกันของนักเรียน

3.เปรียบเทียบมาตรฐานที่กำหนด (Comparison with Absolute Standards) การเปรียบเทียบแบบนี้นำไปใช้กับวิชาใดๆ ก็ได้ที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและมีการกำหนดคำตอบไว้ตายตัว เช่น การอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ครูสามารถตัดสินอย่างยุติธรรมได้โดยง่าย แต่ในวิชาศิลปะมีเนื้อหาจำนวนน้อยที่เข้ากันได้กับการตัดสินแบบนี้เพราะศิลปะมีคำตอบมากกว่า 1 คำตอบซึ่งแต่ละคำตอบอาจมีความเหมาะสม ความหมาย หรือคุณค่าเท่ากัน

จากข้อความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถประมวลสรุปได้ว่า การเติบโตของผู้เรียนในการเรียนศิลปะสามารถตีความได้ 3 วิธี คือ เปรียบเทียบกับพัฒนาการของผู้เรียนเอง เปรียบเทียบกับผู้เรียนคนอื่นๆ ที่มีอายุหรือเรียนอยู่ระดับชั้นเดียวกัน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

แชปแมน (Chapman, 1978) กล่าวว่า การรายงานผลการประเมินผลการเรียนศิลปะเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมินผล รูปแบบและจุดมุ่งหมายของรายงานผลการประเมินผลการเรียนควรเหมาะสมกับความสนใจของผู้ได้รับรายงาน แชปแมนได้นำเสนอบุคคลที่ควรได้รับรายงานผลการประเมินผลการเรียนศิลปะ ดังนี้

1. ครูและนักเรียน ถึงแม้ว่าครูจะสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการให้นักเรียนทราบทุกวันเกี่ยวกับการประเมินผล แต่ครูอาจเพิ่มการสื่อสารอย่างเป็นทางการโดยจัดการประชุมในช่วงว่างเวลาใดเวลาหนึ่ง การดำเนินการประชุมควรอยู่ในรูปของการสนทนา ครูและนักเรียนรับฟังและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในระดับชั้นประถมศึกษาควรใช้วิธีการอภิปราย และบันทึกผลข้อมูลที่เหมาะสมลงในแบบประเมินผลสรุป

2. ผู้ปกครอง ครูไม่ควรจำกัดการสื่อสารกับผู้ปกครองเพียงรูปแบบเดียว ครูอาจ 1) ส่งบันทึกสั้นๆ ถึงผู้ปกครองโดยแนบไปกับผลงานสำเร็จที่นักเรียนนำกลับบ้าน 2) เขียนบันทึกถึงผู้ปกครองเกี่ยวกับบางสิ่งๆ ที่นักเรียนแสดงออกมา 3) เชิญผู้ปกครองมาเป็นผู้สังเกตการณ์หรือมีส่วนร่วมในห้องเรียน 4) พบผู้ปกครองโดยตรงในวันเปิดภาคเรียน และในวันงานต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน การสื่อสารกับผู้ปกครองเช่นนี้จะทำให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของวิชาศิลปะ

3. ผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนครู บุคลากรอาชีพอื่นอาจไม่เข้าใจกิจกรรมและคุณค่าของวิชาศิลปะ ครูควรบอกกล่าวเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย (purposes) จุดแข็ง และจุดอ่อนของวิชาศิลปะในการประชุม การสนทนา หนังสือพิมพ์ฉบับเล็ก (Bulletins) งานจัดแสดงผลงาน งานแสดงของห้องสมุด หรือในการจัดบริการพิเศษโดยการเชิญศิลปินในท้องถิ่น บุคลากรพิพิธภัณฑสถาน การศึกษาทางศิลปะในมหาวิทยาลัยมาร่วมกันอภิปรายกับผู้บริหารโรงเรียนและเพื่อนครูเกี่ยวกับคุณค่าของวิชาศิลปะ

4.ผู้บริหารและดูแลนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารและดูแลนโยบายของโรงเรียนควรได้รับรายงานการประเมินผลถึงแม้จะไม่ได้แสดงความประสงค์ มีกิจกรรมศิลปะจำนวนมากที่ไม่ได้รับการใส่ใจ เพราะผู้บริหารและดูแลนโยบายของโรงเรียนไม่ทราบจุดมุ่งหมาย (purposes) ความจำเป็น และผลความสำเร็จของกิจกรรม ควรสื่อสารกับผู้บริหารและดูแลนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับคุณค่าและความจำเป็นของกิจกรรมศิลปะ

5.ชุมชน ควรเพิ่มความตระหนักของสาธารณชนเกี่ยวกับความสำคัญของวิชาศิลปะ เพราะการสนับสนุนวิชาศิลปะมีผลมาจากทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษาศิลปะในโรงเรียน ครูอาจสื่อสารกับชุมชนทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และไปรษณีย์ โดยการสื่อสารกับชุมชนนี้ควรควรเริ่มต้นด้วยการขอความร่วมมือจากสถาบันศิลปะในท้องถิ่นและประชาชนที่สนใจ มาช่วยกัน และควรให้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการสื่อสารด้วย

6.นักการเมือง นักการเมืองมีความรู้สึกไวต่อความสนใจของประชาชนและพึงพิงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการออกกฎหมาย ทิศทางกฎหมายมีอิทธิพลต่อวิชาในโรงเรียน ควรเป็นผู้สื่อสารที่กระตือรือร้นเพื่อนักการเมืองที่ต้องการและเพียบพร้อมได้รับเลือก

จากข้อความรู้ที่ประมวลมาข้างต้นนี้ สามารถประมวลสรุปได้ว่า ผู้ได้รับรายงานผลการเรียนศิลปศึกษาควรประกอบด้วยบุคคลกลุ่มแรกซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาผู้เรียนในการเรียนศิลปศึกษาคือครูผู้สอนศิลปศึกษา ผู้เรียนและผู้ปกครอง บุคคลกลุ่มที่สองซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา เช่น ผู้บริหารและครูผู้สอนวิชาอื่น บุคคลกลุ่มที่สามซึ่งไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องแต่สามารถสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนได้ เช่น ชุมชน และนักการเมือง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาวิจัยในประเทศ พบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ดังนี้

บุษบา กาญจน์วาริทิพย์ (2529) ศึกษาเรื่อง วิวัฒนาการของหลักสูตรและการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาในประเทศไทย พุทธศักราช 2435 ถึง 2526 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของหลักสูตรและการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาของไทย ตั้งแต่พุทธศักราช 2435 ถึง 2526 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ในจำนวนหลักสูตรประถมศึกษาจำนวน 12 ฉบับ ตั้งแต่ พ.ศ.2435 ถึง พ.ศ.2526 ปรากฏว่ามีวิชาทาง

ศิลปศึกษาในหลักสูตร 10 ฉบับ และแบ่งได้เป็น 2 ยุค คือยุคแรก (พ.ศ. 2435 ถึง 2502) ศิลปศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานที่มุ่งปลูกฝังนิสัยในการสังเกต การเรียนการสอนจึงเน้นความชำนาญในด้านฝีมือและทักษะในการวาดภาพพระบายสี การรักษาความสวยงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และยุคที่สอง (พ.ศ. 2503 ถึง 2526) หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสนใจและความสามารถ โดยส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ มีกิจกรรมทางศิลปศึกษาอื่นๆ อีกหลายชนิดนอกเหนือจากการวาดภาพพระบายสี เพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ที่กว้างขวาง

วิธีสอนศิลปศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ยุค ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ยุคแรก ระหว่าง พ.ศ. 2435 ถึง 2502 เป็นยุคที่ครูเป็นศูนย์กลางของการเรียน นักเรียนสร้างผลงานศิลปะที่เหมือนกับตัวอย่างที่ครูให้ดู และยุคที่สองระหว่าง พ.ศ.2503 ถึง พ.ศ.2526 เป็นยุคที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก

สื่อการเรียนการสอนศิลปศึกษาเริ่มจากการใช้ของจริง หุ่นจำลอง ตัวอย่างภาพที่ครูวาดให้ดู หรือภาพจากสมุดแบบฝึกหัดวาดภาพ ต่อมาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และ พุทธศักราช 2521 ซึ่งมีกิจกรรมทางศิลปศึกษากว้างขวางผนวกกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนศิลปศึกษาอย่างมากมาย ตามลักษณะของกิจกรรมทางศิลปศึกษานานาชนิดในหลักสูตร

การประเมินผลวิชาศิลปศึกษาในระยะแรกๆ ตั้งแต่ พ.ศ.2435 ถึง พ.ศ.2502 เป็นการประเมินผลงานที่ทำสำเร็จ โดยตัดสินด้วยมาตรฐานความพอใจของผู้ใหญ่ ต่อมาใน พ.ศ.2503 ถึง พ.ศ.2520 การประเมินผลวิชาศิลปศึกษาให้ความสำคัญแก่พัฒนาการทางศิลปะ และลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กมากกว่าผลงานที่ทำเสร็จ ใน พ.ศ.2521 ถึง พ.ศ.2526 การประเมินผลวิชาศิลปศึกษาเป็นไปในแนวทางที่คำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียน โดยยึดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมและใช้วิธีการสังเกต ซักถาม ทดสอบ และตรวจผลงาน

บรรจง บุญการี (2532) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จำนวน 190 คน ผลการวิจัยด้านการวัดและประเมินผลพบว่าการปฏิบัติมากที่สุด คือ การใช้เกณฑ์ประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์ตามแผนการสอนเป็นหลัก การปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การวัดผลด้วยการทดสอบข้อเขียน

พิภพ ปิติ (2533) ศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา4 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา4 ในด้านการเตรียมการสอน ด้านวิธีการสอนและเทคนิคการสอน ด้านวัสดุและสื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ครูโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน424คน จากโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน212โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วยแบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และคำถามปลายเปิด นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา4 ประสบปัญหาและมีความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการสอนศิลปศึกษาด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรื่องที่ต้องการมากเป็นอันดับหนึ่ง คือวิธีสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลรองลงมา คือ วิธีการกำหนดระดับคะแนนในการวัดผลการเรียน และครูได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรมีการจัดทำแบบวัดผลและประเมินผลมาตรฐานที่มีคุณภาพสอดคล้องกับจุดประสงค์แต่ละข้อ ควรมีการแจกเอกสาร คำแนะนำ และคู่มือเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ควรมีการสัมมนาเชิงวิชาการและสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลอย่างน้อยปีละ1ครั้ง ครูควรมีการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายบุคคล ติดตามความก้าวหน้าและจัดอันดับคุณภาพผลงานเป็นระยะ ควรมีหลักเกณฑ์ในการวัดผลที่แน่นอนชัดเจน เน้นความคิดสร้างสรรค์เป็นหลัก ควรจัดทำแบบทดสอบมาตรฐานทั้งก่อนและหลังเรียนหลายๆ แบบ ควรจัดทำให้เป็นแนวเดียวกันทั้งจังหวัด และเขตการศึกษา ควรให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปศึกษาเป็นผู้สร้างแบบวัดผลและประเมินผลทางศิลปศึกษา และควรปรับปรุงเกี่ยวกับคำแนะนำในการวัดและประเมินผลในคู่มือครูให้ละเอียดชัดเจน

มาลียา กองสุข (2533) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปะในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูศิลปะในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในด้านการปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล การสร้างแบบทดสอบ วิธีการประเมินผล การตัดสินผลการเรียน การส่งเสริมและสนับสนุนครูศิลปะในเรื่องการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาโดยบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นจากครูศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 110 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลหา

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอสพีเอสเอสเอ็กซ์ (SPSSX – Statistical Package for the Social Science X) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง และข้อเสนอแนะในรูปความเรียงตามลำดับความถี่ของจำนวนผู้ตอบผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 อยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกๆ ด้านดังต่อไปนี้ คือ 1) การปฏิบัติตามระเบียบการประเมินผล 2) การสร้างแบบทดสอบ 3) วิธีการประเมินผล 4) การตัดสินผลการเรียน 5) การส่งเสริมและสนับสนุนครูศิลปะในเรื่องการประเมินผลการเรียนวิชาศิลปศึกษา โดยบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เทียนชัย เสาจินดารัตน์ (2534) ศึกษาเรื่อง สภาพและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพและความต้องการของครูประจำชั้น ในการสอนศิลปศึกษา ในด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสภาพกับความต้องการของครูประจำชั้น ในการสอนศิลปศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า ในส่วนของการปฏิบัติ ครูประจำชั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การวัดผลและประเมินผล โดยคำนึงถึงพัฒนาการและสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนศิลปะ และการวัดผลและประเมินผล โดยการตรวจผลงานศิลปะของนักเรียน ในส่วนของความถี่ความต้องการ ครูประจำชั้นมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ต้องการมากที่สุด คือ การได้รับเครื่องมือ หรือแบบฟอร์มการประเมินผลสำเร็จรูปของวิชาศิลปะแต่ละกิจกรรม

สมใจ ลีทธิชัย (2535) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปศึกษา หน่วยการเรียนรู้ภาพระบายสี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาและนำเสนอเกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปศึกษาหน่วยการเรียนรู้ภาพระบายสี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยนักวิชาการด้านศิลปศึกษา 2 คน นักวัดและประเมินผล 2 คน ครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา 2 คน 2) กลุ่มครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาผู้ทดลองใช้เกณฑ์การประเมินที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น 6 คน และ 3) กลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร 231 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรมด้านกระบวนการในการปฏิบัติงานและด้าน

ลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงาน แบบตรวจผลงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ค่าสถิติแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติวิชาศิลปศึกษา หน่วยการเรียนรู้ภาพระบายสี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีกรอบโครงสร้างของการประเมิน 4 ด้านซึ่งเครื่องมือการประเมิน และน้ำหนักคะแนนของการประเมินแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้ 1) กรอบโครงสร้างด้าน ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสี เครื่องมือในการประเมินคือ แบบทดสอบด้านความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสี มีน้ำหนักคะแนนของการประเมินร้อยละ 15 2) กรอบโครงสร้างด้านกระบวนการในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสี เครื่องมือในการประเมินคือ แบบสังเกตพฤติกรรมด้านกระบวนการในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสี มีน้ำหนักคะแนนของการประเมินร้อยละ 30 3) กรอบโครงสร้างด้านผลงานภาพเขียนระบายสี เครื่องมือในการประเมินคือ แบบตรวจผลงานภาพเขียนระบายสี มีน้ำหนักคะแนนของการประเมินร้อยละ 35 4) กรอบโครงสร้างด้านลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสี เครื่องมือในการประเมินคือ แบบสังเกตพฤติกรรมด้านลักษณะนิสัยในการปฏิบัติงานการเขียนภาพระบายสี มีน้ำหนักคะแนนของการประเมินร้อยละ 20

นพดล สายทองยนต์ (2536) ศึกษาเรื่อง ปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 ในด้านการใช้หลักสูตรวิธีสอน และเทคนิค การสอน ด้านการใช้สื่อการสอนและห้องเรียนศิลปศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัด กิจกรรมศิลปศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ครูที่สอนศิลปศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน เขตการศึกษา 9 จำนวน 512 คน จาก 512 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยด้านการวัดและประเมินผลพบว่า มีปัญหาปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การได้รับความช่วยเหลือจากจังหวัดต้นสังกัดในการทำแบบทดสอบมาตรฐาน ครูขาดความ เข้าใจในหลักการและวิธีการประเมินผลอย่างถูกต้อง โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก

ปราโมทย์ บุญเต็ม (2536) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบสมรรถภาพที่คาดหวังและ สมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา ในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบสมรรถภาพที่ คาดหวังและสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและตามการรับรู้ ของครูศิลปศึกษา เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของ

ผู้บริหารและครูศิลปศึกษา และเปรียบเทียบสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูศิลปศึกษา 14 คน และผู้บริหาร 145 คน จาก 145 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยด้านความรู้เกี่ยวกับศิลปศึกษา ด้านทักษะและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา และด้านงานบริการและการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษทางศิลปศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (z-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถภาพที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 3) สมรรถภาพที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาอยู่ในระดับมากและสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 4) สมรรถภาพที่คาดหวังและสมรรถภาพที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 5) สมรรถภาพที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 6) สมรรถภาพที่เป็นจริงของครูผู้สอนศิลปศึกษาระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นพพรณ สรรพสิน (2537) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 155 คน และครูที่สอนประจำชั้น ป.1-3 จำนวน 465 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต นำข้อมูลที่เกิดขึ้นมาแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.ด้านบริหารการใช้หลักสูตร โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้หลักสูตรโดยการประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในเรื่องของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมกันจัดทำแผนงานโครงการของโรงเรียน มีการสำรวจความต้องการของครูเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรและสื่อ มีการจัดทำบันทึกการสอนโดยครู ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ขาดงบประมาณสนับสนุนเอกสารหลักสูตรและสื่อไม่เพียงพอกับความต้องการ ครูขาดความรู้และทักษะในการสร้างสื่อ

ผู้บริหารส่วนใหญ่ จัดครูเข้าสอนตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของครู มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการใช้หลักสูตรตามลักษณะแผนงาน โครงการและกิจกรรม มีการประชุม

ปฏิบัติการเพื่อผลิตเอกสารและสื่อโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น วิธีการนิเทศที่ใช้คือการสังเกตการสอน และซักถามปัญหาของครู มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยพิจารณาจากความพร้อมของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรโดยเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ในส่วนที่เป็นปัญหาคือ ครูไม่มีเวลาเตรียมตัว เนื่องจากมีงานอื่นต้องรับผิดชอบมาก ไม่ได้รับกรณินเทศจากนิเทศก์เขตอย่างต่อเนื่อง และประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ

2.ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการวางแผนการสอนโดยการประชุมครู พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยการนิเทศภายใน และการสอนซ่อมเสริม สิ่งที่ครูใช้พิจารณาเลือกเทคนิค และวิธีสอน คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ มีการนำผลของการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และการจัดสอนซ่อมเสริม สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูต้องสอนวิชาที่ตนไม่ถนัด ครูขาดแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอน ครูไม่มีเวลาพอสำหรับการสร้างเครื่องมือวัดจุดประสงค์

วรสุตา ขวัญสุวรรณ (2539) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษา ของครูศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ของครูศิลปศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการผลิตและใช้สื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามเกินร้อยละ 80 จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และคำถามปลายเปิด นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยด้านการวัดผลและประเมินผลพบว่า สภาพของการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาของครูศิลปศึกษาในทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีการปฏิบัติมาก คือ การวัดและประเมินผลโดยใช้เกณฑ์การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน และการตรวจผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ ข้อที่มีปัญหามาก คือ การให้นักเรียนอธิบายหรือนำเสนอผลงาน

รณรงค์ รื่นกิจ (2539) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษา สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปศึกษาสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 4 กิจกรรม คือ การเขียนภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การออกแบบและสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ ในด้านวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหา กิจกรรม การดำเนินกิจกรรม สื่อสำหรับกิจกรรม และการประเมินผลภายในกิจกรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 427 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง และข้อเสนอแนะในรูปตารางตามลำดับความถี่ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ปฏิบัติกิจกรรมศิลปะศึกษาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- 1.กิจกรรมการเขียนภาพระบายสี ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$)
- 2.กิจกรรมการปั้น ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$)
- 3.กิจกรรมการพิมพ์ภาพ ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$)
- 4.กิจกรรมการออกแบบและสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$)

ข้อเสนอแนะของครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดอบรมสัมมนาในเรื่องการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษา เพื่อจะได้นำความรู้และเทคนิคใหม่ๆ มาพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และต้องการครูผู้สอนที่จบทางด้านศิลปะศึกษาโดยตรงมาทำการสอนวิชาศิลปะศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่1-2

ครุชิต นิสวอนุดรพันธ์ (2540) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของครูศิลปะศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ สสำรวจความคาดหวังของครูศิลปะศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540 จำนวน 181 คน จาก 429 โรงเรียน 38 สำนักงานเขต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของครูศิลปะศึกษาต่อบทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1.ด้านความรู้ทางทฤษฎี ครูศิลปะศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกๆ ข้อ และข้อที่ครูศิลปะศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดในด้านนี้คือ ผู้ปกครองควรกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

2.ด้านการแสดงออกด้านทักษะและเจตคติ ครูศิลปศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกๆ ข้อ ข้อที่ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดในด้านนี้คือ ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกมาตามความคิด ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติอย่างเสรี

3.ด้านการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ครูศิลปศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกๆ ข้อ ข้อที่ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดในด้านนี้คือ แนะนำให้นักเรียนรู้จักทำ ความสะอาด และเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้เรียบร้อยหลังการปฏิบัติงาน

4.ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ครูศิลปศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับเห็นด้วยในทุกๆ ข้อ และข้อที่ครูศิลปศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ แสดงความชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำงานศิลปะสำเร็จ

คำรณ หล้าเจริญสุข (2540) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอน ศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ สุ่มตรวจสอบ ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยอิงแนวคิดการสอนของอาเธอร์ เอฟแลนด์ (Arthur D.Efland, 1979) ใน ด้านความคิดเห็นที่มีต่อความหมายของศิลปะ ศิลปศึกษา และองค์ประกอบทางการสอน ศิลปศึกษา 6 ด้าน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูศิลปศึกษา จำนวน 178 คน จากโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 213 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินค่า และคำถามแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

1.ด้านความคิดเห็นที่มีต่อความหมายศิลปะและศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

ส่วนองค์ประกอบทางการสอนศิลปศึกษาทั้งหกด้าน พบว่า

1.ด้านหลักสูตรอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

2.ด้านครูอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

3.ด้านนักเรียนอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

4.ด้านวิธีสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

5. ด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

6. ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

นිරนุช สุวรรณมัย (2542) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย 1) วิธีสอน 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) การแนะแนวและจิตวิทยา 4) การประเมินผลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 194 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.21$) ซึ่งแต่ละด้านมีดังนี้

1. ด้านวิธีสอนวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.24$)

2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.24$)

3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยาในวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.11$)

4. ด้านการประเมินผลวิชาศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 4.25$)

ศุภีพร วงษ์สุวรรณ (2543) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาตามแนวคิดศิลปศึกษาแบบตีบีเออีของครูศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาตามแนวคิดศิลปศึกษาแบบตีบีเออีของครูผู้สอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนศิลปศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 5, 6 ในระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 255 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมเกี่ยวกับการพัฒนาครูศิลปศึกษาตามแนว

ศิลปศึกษาแบบดีบีเออีในระดับเห็นด้วย เพื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน คือด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาตามแกนในแนวศิลปะแบบดีบีเออี พบว่า แกนสุนทรียศาสตร์ แกนประวัติศาสตร์ และแกนศิลปะปฏิบัติที่ครูเห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วยในแกนศิลปวิจารณ์ เมื่อพิจารณาตามประเด็นในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูเห็นด้วยในการนำความรู้พื้นฐานทางศิลปศึกษา แบบดีบีเออีมาพัฒนาการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูเห็นด้วยในการนำความรู้พื้นฐานทางศิลปศึกษา แบบดีบีเออีมาพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และเห็นคุณค่าของศิลปะที่สร้างสรรค์ และกล้าแสดงออกส่วนด้านการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนศิลปะ พบว่า ความรู้พื้นฐานทางศิลปะ กลวิธีในการพัฒนาครูศิลปศึกษาที่เหมาะสมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง สื่อที่ใช้ในการพัฒนาครูศิลปศึกษาในยุคปัจจุบัน และการวัดผลประเมินผลในการพัฒนาอยู่ในระดับเห็นด้วย ในการเตรียมความพร้อมในเรื่องความรู้ความเข้าใจในรูปแบบประวัติความเป็นมา และเห็นคุณค่าของศิลปะโดยวิธีการฝึกปฏิบัติและใช้สื่อประติมากรรมจำลองแบบที่ทันสมัยและวัดผลประเมินผลโดยการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์เพื่อนำศิลปะแบบดีบีเออีไปบูรณาการในการสอนต่อไป

นุติยาพร วงษ์เนร (2544) ศึกษาเรื่อง ผลการสอนเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ในวิชาศิลปศึกษาโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนแบบโครงงานเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้เรียนวิชาศิลปศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหาดสนุกราษฎร์บำรุง ปีการศึกษา 2544 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินผลการเรียนแบบโครงงาน แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการสร้างสรรค์ศิลปะด้วยวัสดุต่างๆ ในวิชาศิลปศึกษา สูงขึ้นหลังจากที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้พบว่า การเรียนการสอนศิลปศึกษาโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานสามารถพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน ตามวัตถุประสงค์ของวิธีการสอนแบบโครงงาน คือ 1.การพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง 2.การลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง 3.การแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ 4.การเห็นคุณค่าในตนเอง

ภัทรวรรณ ภิมย์วงศ์ (2546) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์และประเมินอภิमानการประเมินผล การปฏิบัติงานของนักเรียนระดับประถมศึกษาวิชาศิลปะศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพของวิธีการประเมินผลผู้เรียนวิชาศิลปะศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มาจากสังกัดที่ต่างกัน 2) เพื่อวิเคราะห์วิธีการที่ใช้ในการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษาของครูในโรงเรียนที่คัดเลือกมาทำการศึกษาคณณ และวิเคราะห์ความแตกต่างของวิธีการประเมินของครู 3) เพื่อทำการประเมินอภิमानวิธีการประเมินผลวิชาศิลปะศึกษาจากกรณณศึกษา วิธีการดำเนินการวิจัยใช้วิธีการ 2 วิธี วิธีวิจัยแบบแรกเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือครูศิลปะศึกษาในกรุงเทพมหานครที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 140 คนจากโรงเรียน 60 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหาตามการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ วิธีวิจัยแบบที่สองเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพจากกรณณศึกษา 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครู จากนั้นนำผลการวิจัยมาทำการประเมินอภิमानโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนศิลปะศึกษาจำนวน 10 คน เก็บข้อมูลโดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ทำการสังเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยาย ผลการวิจัยจากการศึกษาเชิงปริมาณสรุปได้ดังนี้ 1) องค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินและน้ำหนักองค์ประกอบในการประเมินมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการปฏิบัติงาน ผลงาน พฤติกรรมของนักเรียน และความรู้พื้นฐานทางศิลปะ โดยน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบทุกด้านอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน 2) วิธีการประเมินผล ได้แก่ การประเมินจากผลงาน การทดสอบภาคปฏิบัติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การทดสอบข้อเขียน 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ได้แก่ แฟ้มสะสมงาน แบบทดสอบ แบบบันทึก/สังเกตพฤติกรรม 4) ผู้ทำหน้าที่ประเมิน ได้แก่ ผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน และบุคคลภายนอกที่สนใจในชุมชน 5) ผู้ได้รับการรายงานผลการประเมิน คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียน 6) การรายงานผลและสาระในการรายงานผล อยู่ในรูปของคะแนน เกรด การบรรยายเป็นลายลักษณ์อักษร สาระของการรายงานผล คือ พัฒนาการของผลงาน พฤติกรรมและความสนใจในการเรียน จุดเด่นและจุดด้อยของผลงาน ช่วงเวลาของการรายงานผลแก่นักเรียน คือ ปลายภาคเรียนหลังจากที่นักเรียนส่งงาน และกลางภาคเรียน ผลการประเมินอภิमानจากกรณณศึกษา 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน A โรงเรียน B และโรงเรียน C พบว่าโรงเรียน A เป็นโรงเรียนที่มีรูปแบบที่ดีที่สุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลซึ่งถูกต้องตามหลักการประเมินผลการปฏิบัติงานมากที่สุด

วิทิตา ชื่นอารมณ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบประเมินผลการปฏิบัติงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่สอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) กำหนดตัวบ่งชี้และน้ำหนัก

ความสำคัญของคะแนนการประเมินผลการปฏิบัติงานสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ 2) สร้างแบบประเมินผลการปฏิบัติงานและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินการปฏิบัติงานสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ 3) ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแบบประเมินผลการปฏิบัติงานสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้ปกครองชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสังกัดการศึกษาส่วนท้องถิ่นจำนวน 3, 27 และ 27 ตามลำดับ เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และเชิงปริมาณด้วยการหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ 1) การเขียนภาพระบายสี 2) การพิมพ์ภาพ 3) การปั้น 4) การสร้างสรรค์ด้วยวัสดุ ผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานคือ ครู นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง รายการประเมินจำแนกออกเป็น 3 ด้านคือ การปฏิบัติงาน ผลงาน และคุณลักษณะนิสัย จำนวนตัวบ่งชี้ในหน่วยการเรียนรู้การเขียนภาพระบายสีมีจำนวน 18 ตัวการพิมพ์ภาพมีจำนวน 19 ตัว การปั้นมีจำนวน 18 ตัว การสร้างสรรค์วัสดุมีจำนวน 18 ตัว นำหนักความสำคัญของรายการประเมินพบว่า ด้านการปฏิบัติงาน 1) การเตรียมและการรักษาอุปกรณ์มีค่าเท่ากับ 2:10 2) กระบวนการทำงานมีค่าเท่ากับ 3:10 ด้านผลงานมีค่าเท่ากับ 2.5:10 ด้านคุณลักษณะนิสัยมีค่าเท่ากับ 2.5:10 ส่วนน้ำหนักความสำคัญของผู้ประเมินพบว่า ครูควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน 5:10 นักเรียน 1.5:10 เพื่อน 2.5:10 ผู้ปกครอง 1:10 ประเมินผลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินผลงาน เครื่องมือที่ใช้คือแบบประมาณค่าด้วยวิธีการให้คะแนนแบบรูบิคส์ (rubric) ระดับคุณภาพจำนวน 3 ระดับคือ ดี ปานกลาง และปรับปรุง คุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเที่ยงแบบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินในครุมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง .689-.959 ความเที่ยงแบบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินในผู้ปกครองอยู่ในระดับดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง .667-.802 ความเที่ยงแบบวัดซ้ำในนักเรียนอยู่ในระดับดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ระหว่าง .810-.911

รัชชวาลย์ อินทุสมิต (2546) ศึกษาเรื่อง ผลการสอนวาดภาพตามกระบวนการของ จอห์น วิลลิตส์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ของเด็กอายุ 9-11 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนวาดภาพตามกระบวนการของจอห์น วิลลิตส์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ของเด็กอายุ 9-11 ปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กที่มีอายุ 9-11 ปี ศึกษาอยู่ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาต้น ที่เรียนวิชาศิลปศึกษา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการสอนเรื่องการวาดภาพระบายสีตามกระบวนการของจอห์น วิลลิตส์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจด้านมิติสัมพันธ์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ

วาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ 4) แบบประเมินผลทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ตามเกณฑ์วิเคราะห์ภาพวาดตามทฤษฎีของ จอห์น วิลลิตส์ ก่อนเรียน และหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าที่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผลของการสอนวาดภาพตามกระบวนการของ จอห์น วิลลิตส์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพที่สูงขึ้นเป็นผลจากการสอนวาดภาพตามกระบวนการของ จอห์น วิลลิตส์ ได้แก่ การใช้เส้นลักษณะต่างๆ ในการวาดภาพ และการวาดภาพทับซ้อนกันของวัตถุ และการวาดภาพวัตถุให้มีขนาดแตกต่างกัน เพื่อสร้างระยะใกล้ ไกล ในภาพ เป็นการนำเสนอเนื้อหา รวมถึงหลักการที่สำคัญของการเรียน เรื่องการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ ซึ่งการสอนวาดภาพตามกระบวนการของ จอห์น วิลลิตส์ ทำให้เด็กในช่วงอายุ 9-11 ปี มีความสามารถทางการวาดภาพแสดงมิติสัมพันธ์ที่สูงขึ้น โดยการวาดภาพที่เด็กสามารถทำได้ดีที่สุด คือ การวาดภาพที่มีลักษณะถ่ายทอดแบบทัศนียภาพวิทยาที่สมบูรณ์ (Canonical perspective)

จากการศึกษาวิจัยในประเทศ สามารถประมวลสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและยังช่วยพัฒนากระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติกิจกรรม การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้เรียนให้สูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้สอนศิลปศึกษาประสบปัญหาขาดความเข้าใจในหลักการและวิธีการประเมินผลอย่างถูกต้อง โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน การให้ผู้เรียนอธิบายหรือนำเสนอผลงาน และต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านกรวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เรื่องที่ครูผู้สอนศิลปศึกษาต้องการมากเป็นอันดับหนึ่งคือวิธีสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล การได้รับเครื่องมือหรือแบบฟอร์มสำเร็จรูปในการประเมินผลการเรียนศิลปะแต่ละกิจกรรม ต้องการการพัฒนาสมรรถภาพการสอนศิลปศึกษาต้องการให้จัดอบรมสัมมนาในเรื่องการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาเพื่อจะได้นำความรู้และเทคนิคใหม่ๆ มาพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาวิจัยต่างประเทศพบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ดังนี้

Al-Haddad, Abdullah Esa (1984) ศึกษาเรื่อง "An Investigation of the Possible Correlation of Teacher Evaluation Grades Reporting Teacher Effectiveness to the Ministry of Education and Students' Achievement Scores in the Subject Areas of the Curriculum at the Elementary Level of the Public Schools in Kuwait" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับคะแนนของการประเมินผลครูครั้งสุดท้าย กับคะแนนผลการ

เรียนของนักเรียนในวิชาต่างๆ ที่สอนในหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษา ประเทศคูเวต กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูโรงเรียนประถมศึกษา วิชาศิลปศึกษา ภาษา และสังคมศึกษา จำนวน 200 คน และนักเรียนของครูในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 408 คน ใช้ค่าสถิติสหสัมพันธ์และ t-test ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญระหว่างคะแนนผลการเรียนของนักเรียนกับระดับคะแนนของการประเมินผลครู ครูที่ได้คะแนน 90 % หรือสูงกว่า หรือครูที่ไม่จำเป็นจะต้องมีนักเรียนที่ได้คะแนนผลการเรียนสูง ครูที่ได้คะแนนต่ำกว่า 65 % หรือครูที่ไม่จำเป็นจะต้องมีนักเรียนที่ได้คะแนนผลการเรียนต่ำ

Hooten, Nancy Terry (1986) ศึกษาเรื่อง "Aesthetic Judgment of Elementary Classroom Teachers, Quality of Student Art, Selected Teacher Characteristics: a Study of Relationships" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การตัดสินสุนทรียภาพโดยครูประจำชั้นประถมศึกษาของครูโรงเรียนที่เลือกกับคุณภาพศิลปะที่นักเรียนในชั้นเรียนของครูทำ และความสัมพันธ์การตัดสินสุนทรียภาพโดยครูประจำชั้นกับคุณลักษณะอื่นของครู เช่น ปริมาณการศึกษาและการรับรู้ประสบการณ์ศิลปะในชั้นเรียนของครู จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องมีงานวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินสุนทรียภาพโดยครูประจำชั้นประถมศึกษาได้รับการพิมพ์ในปริมาณจำกัด เนื่องจาก 2-3 ปีที่ผ่านมามีการขยายตัวขององค์ประกอบความงามในหลักสูตรศิลปะจึงจำเป็นต้องวัดการตัดสินสุนทรียภาพอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครูประจำชั้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน และผลงานศิลปะนักเรียนที่คัดเลือกจากโรงเรียนเกรด 6 ในรัฐจอร์เจียได้จำนวน 1865 ชิ้น กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 20 ถึง 50 ปี และมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 1 ถึง 15 ปีขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ 1) แบบทดสอบศิลปะชุดที่ 1 ของไมเออร์ เรื่องการตัดสินศิลปะ (the Meier Art Test: 1. Art Judgment) 2) ใบความรู้ (Information Sheet) และ 3) แบบตัดสินผลงานศิลปะนักเรียน (Student Art Product Judgment) ผู้ตัดสินที่ได้รับการอบรม 3 คนให้คะแนนผลงานศิลปะนักเรียนด้านองค์ประกอบและความคิดริเริ่ม ช่วงคะแนนที่ให้คือ 0-5 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลคุณภาพผลงานศิลปะและคุณลักษณะครูกับข้อมูลการตัดสินสุนทรียภาพเพื่อทราบคุณลักษณะใดของครูพยากรณ์แม่นยำที่สุดในการศึกษาการตัดสินสุนทรียภาพสัมพันธ์คุณภาพผลงานศิลปะนักเรียน บนฐานสถิติผลการวิจัยพบว่า 1) จากการวัดด้วยแบบทดสอบศิลปะของไมเออร์ มีความสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญในการตัดสินโดยผู้ประเมินผลศิลปะที่ได้รับการอบรม (83%) แต่มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญในการตัดสินสุนทรียภาพโดยครูประจำชั้น 2) คุณลักษณะที่เลือกของครูได้รับการพิสูจน์ว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินสุนทรียภาพโดยครูประจำชั้นยกเว้นตัวแปรการรับรู้ของครูด้านความสามารถศิลปะของตนเอง

Bebetidoh, Edwin Okubokeyi (1986) ศึกษาเรื่อง "Status of Art in Elementary Schools in Bendel State of Nigeria" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของศิลปะโรงเรียนประถมในรัฐเบนเดลซึ่งจัดการเรียนการสอนตามนโยบายศิลปศึกษาแห่งชาติ การศึกษามุ่งหลักสูตรศิลปะในด้านต่อไปนี้โดยจำเพาะ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการสอน คุณภาพครู และวิธีการประเมินผล นอกจากนั้นการศึกษายังระบุความแตกต่างของหลักสูตรที่มีอยู่ในศิลปะในหมู่โรงเรียนเมือง ชานเมือง และชนบท ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการสอน คุณภาพครู และวิธีการประเมินผล การศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครู 40 คนจากโรงเรียนในเมือง 20 โรงเรียน ครู 40 คนจากโรงเรียนในชานเมือง 20 โรงเรียน และครู 40 คนจากโรงเรียนในชนบท 20 โรงเรียน รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 120 คน ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามแล้วจัดส่งให้ครูในกลุ่มตัวอย่างตอบ ผลการวิจัยพบว่า 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษาศวส่วนใหญ่ในรัฐเบนเดลไม่ตรงตามข้อกำหนดของนโยบายศิลปศึกษาแห่งชาติ 2) ปัจจุบันเนื้อหาความรู้ในหลักสูตรศิลปะโรงเรียนประถมรัฐเบนเดลถูกครอบงำด้วยทัศนศิลป์สาขา ศิลปะสหสาขาการแสดงยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรศิลปะ 3) การเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนประถมรัฐเบนเดลไม่มีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็น 4) วิธีการสอนศิลปะของครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประถมรัฐเบนเดลไม่สอดคล้องกับวิธีการที่ร่างไว้ในคู่มือหลักสูตรส่งเสริมวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ศิลปะสหสาขาแห่งชาติ 5) วิธีการประเมินผลที่ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนประถมรัฐเบนเดลใช้ประเมินผลการเรียนศิลปะของนักเรียนไม่สอดคล้องกับวิธีการที่ร่างไว้ในคู่มือหลักสูตรส่งเสริมวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ศิลปะสหสาขาแห่งชาติ 6) ในรัฐเบนเดล ครูชนบทและชานเมืองให้นักเรียนซื้อผลงานทัศนกรรมเพื่อให้ระดับคะแนนศิลปะโดยไมให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมศิลปะมากกว่าครูในเมือง 7) ครูระดับประถมในโรงเรียนประถมรัฐเบนเดลให้ความสำคัญกับผลงานศิลปะสำเร็จมากกว่ากระบวนการ 8) ครูประถมส่วนใหญ่ในรัฐเบนเดลไม่มีวุฒิการสอนศิลปะ

Walters, Joan Shirley (1987) ศึกษาเรื่อง "Three Case Studies to Examine Factors Which Influence Effective Implementation of An Elementary Art Curriculum in Manitoba Schools (Canada)" งานวิจัยปรับปรุงการศึกษาเมื่อไม่นานมานี้ประกอบด้วยการศึกษาหลักสูตรและการใช้ ทัศนศิลป์ศึกษาระดับประถมไม่รวมอยู่ในงานวิจัยการใช้หลักสูตรและต้องการการพิจารณาพิเศษเนื่องจากลักษณะและปัญหาเฉพาะตัวบางอย่าง การศึกษาครั้งนี้ใช้กรณีศึกษา 3 กรณีเพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักสูตรศิลปะประถมจังหวัดโดยครูที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในรัฐแมนิโตบา ประเทศแคนาดา กรณีเป็นตัวแทนรูปแบบที่แตกต่างกัน 3 รูปแบบในการใช้บริบทที่แตกต่างกัน 3 บริบทอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการหลายอย่างรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรระดับจังหวัด กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลตามทฤษฎีของไมเคิล

พุลแลนซึ่งแบ่งสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้เป็น 15 ปัจจัย ทุกปัจจัยพบว่ามีผลกระทบต่อการใช้ในที่ตั้ง
 กรณีศึกษา 3 ที่ตั้ง ถึงแม้ผลความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยจะผันแปรภายในแต่ละที่ตั้งและ
 ท่ามกลางที่ตั้ง นำข้อมูลเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้มาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสังคมศึกษาในรัฐแม
 นิโตบา ผลการวิจัยพบว่า 2 ปัจจัยที่ปรากฏไม่อยู่ในปัจจัยของไมเคิล พุลแลน อีก 5 ปัจจัยปรากฏ
 เฉพาะในศิลปศึกษา ปัจจัยเหล่านี้ได้รับการพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรศิลปะ
 ระดับโรงเรียนประถมศึกษา 5 ข้อ ดังนี้ 1) ครูศิลปะประถมจำเป็นต้องเรียนศิลปะเป็นส่วนหนึ่งใน
 เบื้องหลังการศึกษาของตน 2) จำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหาร ครู และพ่อแม่ต่อศิลปศึกษา
 3) การพัฒนาและบริการวิชาชีพสำหรับครูประถมจำเป็นต้องประกอบด้วยการศึกษาเนื้อหาและ
 ระเบียบวิธีการหลักสูตร 4) จำเป็นต้องระบุบุคคลสำคัญที่จะทำหน้าที่สนับสนุนกระบวนการใช้
 ศิลปะ 5) จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการประเมินผลการใช้ศิลปะ และจำเป็นต้องอบรมการใช้
 ให้กับผู้รับผิดชอบดูแลการใช้

Lui, Feng-Jung (1990) ศึกษาเรื่อง "A Description, Analysis, and Evaluation of
 Selected Measurement Instruments in Art Education with Recommendations for Test
 Construction and Use in Schools in Taiwan, R.O.C., and U.S.A.(China)" มีวัตถุประสงค์
 เพื่อ ก) ศึกษาลักษณะของเครื่องมือวัดผลที่คัดเลือกในการประเมินการตัดสินสุนทรียภาพ ความรู้
 ศิลปะ และผลงานศิลปะ ข) ศึกษาข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละเครื่องมือวัดผลทั้งทางทฤษฎีและ
 ทางจิตวิทยา และเปรียบเทียบหลักฐานที่ได้จากการทบทวนด้วยสมมติฐานเป้าหมายเพื่อความ
 ชัดเจนในธรรมชาติของแบบทดสอบศิลปะ และ ค) ทำข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างและการใช้
 แบบทดสอบศิลปะอย่างเหมาะสมในการจัดการศึกษาของทั้งประเทศได้วัน สาธารณะรัฐ
 ประชาชนจีน และประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยสร้างโครงสร้างสำหรับรูปแบบทบทวนตามความ
 จำเป็นของการศึกษาคั้งนี้ รูปแบบพาดพิงถึงกับประเภทของจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและโครงสร้าง
 การบริหาร การให้คะแนน มาตรฐาน ความตรง ความเที่ยง ข้อดี และข้อจำกัด การคัดเลือก
 เครื่องมือทบทวนใช้หลักการ 3 อย่าง คือ ความสอดคล้อง ประโยชน์ และความสมบูรณ์ ผลการ
 คัดเลือกได้เครื่องมือวัดผล 8 เครื่องมือ เครื่องมือเหล่านี้ตัดสินสุนทรียภาพ 3 เครื่องมือ ได้แก่
 แบบทดสอบเกรฟเมทแลนด์สำหรับตัดสินการออกแบบ (the Maitland Graves Design
 Judgment Test) แบบทดสอบศิลปะชุดที่ 1 ของไมเออร์ เรื่องการตัดสินศิลปะ (the Meier Art
 Tests: I, Art Judgment) และแบบทดสอบศิลปะชุดที่ 2 ของไมเออร์ เรื่องการรับรู้สุนทรียภาพ
 (the Meier Art Tests: II, Aesthetic Perception) ประเมินความรู้ศิลปะ 3 เครื่องมือ ได้แก่
 แบบทดสอบคำศัพท์ศิลปะของนอบเบอร์ (the Knauber Art Vocabulary Test) รายการความรู้
 ศิลปะของไอสเนอร์ (the Eisner Art Information Inventory) และศัพท์ศิลปะ (Art Vocabulary)
 และวัดผลงานศิลปะ 2 เครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถศิลปะของนอบเบอร์ (the

Knauber Art Ability Test) และรายการทัศนคติศิลปะของฮอร์น (the Horn Art Aptitude Inventory) การค้นพบแบบทดสอบวิเคราะห์ 8 เครื่องมือเป็นฐานการอภิปรายในประเด็นการวัด การตัดสินสุนทรียภาพ การวัดความรู้ศิลปะ และการวัดผลงานศิลปะ และความคิดเห็นต่อ สมมติฐานเป้าหมาย จากการค้นพบและการอภิปรายได้ทำข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างและการ ใช้แบบทดสอบศิลปะอย่างเหมาะสมในโรงเรียนของทั้งสองประเทศ

Davis, Teresa Michele (1993) ศึกษาเรื่อง "Development and Use of Visual Arts Portfolio Scoring Procedures Implemented by the California Art Education Association Student Assessment Project" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการให้คะแนนแฟ้มสะสมงาน ในโครงการประเมินนักเรียนของสมาคมศิลปศึกษาแคลิฟอร์เนีย (California Art Education Association (CAEA) Student Assessment Project) ปี 1992-1993 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณรวบรวมข้อมูลคำถามต่อไปนี้ 1) ความสอดคล้องระดับใดเมื่อผู้ประเมิน 2 คนให้คะแนนแฟ้มสะสมงานทัศนศิลป์สาขาอย่างอิสระ และ 2) กระบวนการใดของการให้คะแนนแฟ้มสะสมงานในการประชุมแฟ้มสะสมงานให้คะแนนที่ครูจัดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการ บันที่ผลการเรียนและพัฒนาการนักเรียนด้านทัศนศิลป์สาขา แหล่งข้อมูลสำคัญประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกโครงการ และแบบรายงานการประเมินผล ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตแบบมีส่วนร่วม มาตรฐานศิลปะสหสาขาศึกษาแห่งชาติและการประเมิน ครอบคลุมศิลปะสหสาขาแห่งชาติกำลังได้รับการพัฒนาพร้อมกัน ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ศิลปะสห สาขารวมอยู่ในระบบประเมินการเรียนรู้แบบใหม่ของรัฐ (New California Learning Assessment System (CLAS)) ภายใต้คำสั่งของร่างกฎหมายสภาสูงสุด ฉบับที่ 662 ในระหว่างปี 1990 ถึง 1993 ครูระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลายประมาณ 50 คนเข้าร่วมโครงการประเมิน นักเรียน (CAEA) โดยการนำร่องแฟ้มสะสมงานทัศนศิลป์สหสาขาแบบกระบวนการและแบบ ประเมินในชั้นเรียนเกรด 1 - 12 ของตัวเอง รายละเอียด เกณฑ์การให้คะแนน RUBRIC และ กระบวนการให้คะแนนแฟ้มสะสมงานได้รับการพัฒนา มาตรฐานผลการเรียนนักเรียนนำมาจาก กรอบทัศนศิลป์สหสาขาและศิลปะสหสาขาการแสดงผลของโรงเรียนรัฐบาลรัฐแคลิฟอร์เนีย และ โครงการนำแบบอย่างการทำงานมาจากโครงการประเมินแฟ้มสะสมงานศิลปะสหสาขา (Arts PROPEL project) ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผลการวิจัยพบว่า ความพยายามออกแบบแฟ้ม สะสมงานให้คะแนนทัศนศิลป์สหสาขาระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลายทั่วประเทศ ประสบ ความสำเร็จและมีส่วนประกอบต่างๆ เกี่ยวข้องกัน ความสอดคล้องของผู้ประเมินที่ให้คะแนนแฟ้ม สะสมงานเกรด 4 - 12 จำนวน 101 แฟ้ม ในปี 1993 โดยทั่วไปอยู่ในระดับดีด้วยสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์จากสูงสุด .86 ถึงต่ำสุด .58 ค่าแคปปาอยู่ระหว่าง .45 - .39 ระดับประถมสอดคล้อง น้อยกว่าระดับมัธยมต้นหรือมัธยมปลาย ผู้มีส่วนร่วมโครงการรายงานได้รับนัยสำคัญด้านความรู้

การใช้รูปศิลปะให้คะแนน การจับคู่ภาระงานเพิ่มสะสมงานกับเกณฑ์การประเมิน และกระบวนการอบรมผู้ประเมิน นักการวิจัยในอนาคตประกอบด้วยการศึกษาตัวอย่างเพิ่มสะสมงานกว้างขึ้นเชิงลึก การศึกษากระบวนการอบรมผู้ประเมินและคัดเลือกตัวบ่งชี้ และผลกระทบบทบาทเพิ่มสะสมงานทัศนศิลป์สหสาขาระดับชั้นเรียนและพื้นที่กว้าง

Krumenauer, Kristine S. (1997) ศึกษาเรื่อง "Reconstructing Conceptions of Art Education in Preservice Elementary Educators" การสอนหลักสูตรและวิชาครูทางศิลปะให้นักศึกษาการประถมศึกษาจำนวนมากที่จะต้องปฏิรูป บุคคลเหล่านี้ไม่รู้ตัวว่าตนกำลังจดจำแบบอย่างศิลปะไม่มีประสิทธิภาพที่ได้รับจากประสบการณ์วัยประถมของตน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการ 2 กระบวนการที่แยกจากกันแต่บูรณาการกันในการเปลี่ยนมโนทัศน์เพื่อส่งเสริมการสอนศิลปะอย่างมีความหมายทางการศึกษาของอาจารย์และนักศึกษาการประถมศึกษา การปฏิบัติอย่างมีความหมายทางการศึกษาและศิลปะแบบใหม่พัฒนาผ่านการวิจัยผู้ปฏิบัติซึ่งเป็นนักศึกษาที่กำลังเรียนหลักสูตรและระเบียบวิธีศิลปะตามหลักสูตรวิทยาลัยติดต่อกัน 4 ภาคเรียน การศึกษาครั้งนี้เผยให้เห็นกระบวนการพิเศษเปลี่ยนมโนทัศน์ที่อาจารย์นำมาปรับปรุงการศึกษาวิชาครูเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติแบบอย่างศิลปะมีความหมายทางการศึกษา อาจารย์สังเคราะห์สารสนเทศการวิจัยจากแบบสอบถาม การอภิปรายในชั้นเรียน งานเขียนที่มอบหมายให้ และความคิดเห็นรายบุคคล เพื่อประเมินความเคลื่อนไหวของนักศึกษาสู่การเปลี่ยนมโนทัศน์ กระบวนการวิจัยพัฒนาผ่านการประเมินและสังเคราะห์ การนำไปใช้ การประเมินซ้ำ และการแก้ไขการปฏิบัติการสอนและเนื้อหาการสอน กระบวนการของการวิจัยจึงเป็นประโยชน์ต่อทักษะวิชาครูของอาจารย์ นักศึกษาบรรลุทักษะการสอนศิลปะโดยการระบุและตรวจสอบการรับรู้ของพวกเขาเกี่ยวกับศิลปะ การศึกษา และศิลปะศึกษา นักศึกษากำหนดในการใช้ปฏิบัติการเปลี่ยนมโนทัศน์เรียนรู้การสอนแบบใหม่ที่มีความหมายทางการศึกษา การปฏิบัติการเปลี่ยนมโนทัศน์ประกอบด้วยการจดบันทึกความคิดเห็น การอภิปรายในชั้นเรียน งานอ่านที่มอบหมายให้ การแสดงบทบาทสมมติ การประเมินจากวิดีโอ และการให้เพื่อนประเมิน การปฏิบัติเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนมโนทัศน์ กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมตระหนักถึงความสามารถของตนเองในการใช้ทักษะการสอนศิลปะแบบทเรียนแก้ปัญหาเบื้องต้น และทราบว่าประสบการณ์ศิลปะที่มีความหมายทางการศึกษามีผลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนของตน จึงเลือกที่จะบูรณาการประสบการณ์ศิลปะมีความหมายทางการศึกษาในการสอนของตนซึ่งส่งเสริมและชื่นชมความสามารถที่ผู้เชี่ยวชาญศิลปะเตรียม และสนับสนุนโปรแกรมศิลปะศึกษาในโรงเรียนของตน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าความเปลี่ยนแปลงของครูเกี่ยวกับมโนทัศน์ศิลปะศึกษาและบทบาทการสอนทัศนศิลป์สหสาขามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการปฏิบัติสะท้อนความคิดเห็น การเปลี่ยนมโนทัศน์

การศึกษาประสบการณ์ ความเชื่อและการกระทำในอดีตและปัจจุบัน และการเรียนรู้ว่า ศิลปะศึกษาแบบใหม่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นสำคัญ การแสดงออก และการแก้ปัญหา

Lui, Li-Ming (2000) ศึกษาเรื่อง "Relationships Among Creativity, Drawing Ability, and Visual/spatial Intelligence in Elementary School Children" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถวาดภาพ และเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ของนักเรียนเกรด 3 ในเขตฮันชู่ของไต้หวัน สาธารณรัฐประชาชนจีน ประชากรเป็นนักเรียนเกรด 3 ประมาณ 11,653 คน จากโรงเรียนประถมศึกษารัฐบาล 99 โรงเรียน เลือกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มได้นักเรียน 427 คน จาก 16 โรงเรียน ทดสอบนักเรียนด้วยแบบตรวจสอบรายการศิลปะบัณฑิตศิลป์รุ่นเยาว์ (Young Visual Artist's Checklist) แบบวัดเพิ่มสะสมงาน (Portfolio Review Measurement) และแบบตรวจสอบรายการเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์โดยครูประจำชั้นของมิลเนกาเซน (classroom teachers' nomination of Milne-Kasen Visual/Spatial Intelligence Checklist) จากนั้นคัดเลือกนักเรียนอีกครั้งได้ 134 คน แล้วทดสอบด้วยแบบทดสอบความสามารถวาดภาพของคลาร์ก (Clark's Drawing Abilities Test) และภาพชุดทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของมิลเนกาเซน (Milne-Kasen Story Pictures (A Test for Creativity)) ใช้สถิติเชิงพรรณนาและอ้างอิง นำข้อมูลสู่กระบวนการ การวิเคราะห์ และการรายงานผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถวาดภาพ และเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังพบว่าความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ของนักวิชาการศิลปะท้องถิ่นและตัวนักเรียนเอง และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับภูมิหลังด้านเพศ ชุมชน อายุ และเวลาของการทดสอบ โดยทั่วไป นักเรียนหญิงเกรด 3 แสดงจินตนาการเกี่ยวกับตนเองได้ดีกว่า มีความคิดริเริ่มมากกว่า และวาดภาพได้ชัดเจนกว่า นักเรียนชาย นักเรียนในเมืองมีความสามารถวาดภาพที่แสดงสิ่งที่เห็นสูงกว่าและแสดงถึงความคิดริเริ่มมากกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่ในชานเมือง ชนบท และพื้นที่ห่างไกล นักเรียนในชนบทแสดงศักยภาพของความคิดสร้างสรรค์ด้านความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น และความละเอียดลออสูงกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมือง ชานเมือง และพื้นที่ห่างไกล นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลแสดงคุณภาพของเชาวน์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมือง ชานเมือง และชนบท นักเรียนอายุ 9.5 ปีทำคะแนนแบบทดสอบย่อยด้านความคล่องแคล่วสูงกว่าเพื่อนร่วมชั้น นักเรียนที่ทำแบบทดสอบตอนบ่ายแสดงความสามารถวาดภาพแสดงสิ่งที่เห็นสูงกว่า และมีความคิดริเริ่มดีกว่านักเรียนที่ทำแบบทดสอบตอนเช้า การค้นพบนี้น่าจะมีผลกระทบต่อการสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และอาจมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรศิลปะศึกษาในไต้หวัน

Venet, Cheryl Lynn (2000) ศึกษาเรื่อง "Art Teachers' Opinions of Assessment Criteria" ตั้งแต่ศิลปะสหสาขาได้รับพิจารณาเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งของการศึกษาร่วมสมัย มาตรฐานชาติและรัฐได้รับการพัฒนา แต่ต้องถูกประเมิน หลักสูตรต่างกันสามารถประเมิน มาตรฐานได้ดีที่สุดด้วยการใช้รูปวิศกัณฑ์ไปปรับเข้ากับงานหลากหลายที่ได้รับมอบหมาย ครูได้รับ อบรมการตัดสินที่ใช้รูปวิศกัณฑ์ให้คะแนนงานนักเรียน คะแนนสามารถดูผลการเติบโตของนักเรียน เตรียมผลป้อนกลับสำหรับปรับปรุงการสอน และรายงานผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลการเรียนของ นักเรียน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบรูปวิศกัณฑ์ในการประเมินตามสภาพจริงซึ่ง ได้แก่เกณฑ์ที่ควรมีอยู่ในรูปวิศกัณฑ์การประเมินศิลปะในรัฐมิสซูรี เกณฑ์ที่ใช้ในการสำรวจรวบรวมจาก วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา และครูในการอภิปรายกลุ่มระดับรัฐ ผู้วิจัยส่งแบบ สำรวจไปยังครูศิลปะในรัฐมิสซูรี จำนวน 382 คน (19 % ของกลุ่มประชากร) ทางไปรษณีย์ เพื่อให้ครูระบุ (เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ) ว่าแต่ละเกณฑ์มีความสำคัญต่อการประเมินศิลปะ ของรัฐอย่างไร ครูตอบกลับ 78 % นำเกณฑ์มาคำนวณด้วย Descriptive statistics, ANOVA, Turkey's Post Hoc Comparisons และ Contrasts ความคิดเห็นในส่วนที่ครูเขียนมาจะนับตาม ความถี่ ผลการวิจัยพบว่าเกณฑ์สุนทรียภาพ(แบบเป็นไปตามกฎ(Formalism)แบบสำแดงพลัง อารมณ์ (Expressionism) แบบเครื่องมือสื่อ (Instrumentalism) แบบเลียนแบบ (Imitationalism)) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ แต่ละเกณฑ์สามารถนำมาใช้ได้ขึ้นอยู่กับ ความประสงค์ของศิลปิน ครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน (มากกว่า 70%) ดังนี้ ก) ด้านการตอบ รับศิลปะ 1) อธิบายการรับรู้ผลงาน 2) ระบุความเกี่ยวข้องกับวิชาอื่นๆ 3) เชื่อมโยง ประวัติศาสตร์ ความเคลื่อนไหว และหรือวัฒนธรรมกับผลงานของตน 4) อธิบาย วิเคราะห์ ดีความ และประเมินผลงาน และ 5) ประเมินผลตนเอง ข) ด้านการสร้างสรรค์หรือกระบวนการ 1) ใช้กระบวนการ สื่อ และเทคนิคอย่างถูกต้อง 2) แสดงกระบวนการแก้ปัญหา และ 3) แสดง ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และการคิดประดิษฐ์ใหม่ๆ ค) ด้านทัศนคติ 1) ความมุ่งมั่นในการ ทำงาน 2) เห็นคุณค่าวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเคารพเพื่อน และผลงานของเพื่อน 3) แสดงการ ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และ 4) รับฟังข้อเสนอแนะจากครู ง) ด้านผลงานศิลปะ 1) แสดง ทักษะหรือฝีมือ 2) แสดงการวางแผน การจัดองค์ประกอบอย่างมีประสิทธิภาพ 3) แสดงการ ปรับปรุงจากผลงานที่ผ่านมา 4) แสดงมนทัศน์ กระบวนการ องค์ประกอบศิลป์ และหรือหลักการ และ 5) สื่อความมุ่งหมายของศิลปิน จ) เกณฑ์แบบเป็นไปตามกฎ (Formalism) 1) ใช้ องค์ประกอบศิลป์ 2) ใช้หลักการออกแบบ 3) บิดเบือนและทำให้เหนือความจริงเพื่อความมุ่ง หมายในการออกแบบ และ 4) องค์ประกอบ ฉ) เกณฑ์แบบสำแดงพลังอารมณ์ (Expressionist) 1) แสดงอุดมคติ ทัศนคติ และความรู้สึก 2) ให้อารมณ์หรือความรู้สึกต่อผู้ชม และ 3) สื่อสาร ทรรศนะ (a point of view) ช) เกณฑ์แบบเลียนแบบ (Imitationalist) 1) ชีวิตจริงหรือชีวิตในอุดม

คติ 2) แสดงความเหมือนจริง (3-D) หรือลวงตา (2-D) 3) แสดงพื้นผิวเหมือนจริง (3-D) หรือลวงตา (2-D) และ 4) แสดงพื้นที่จริง (3-D) หรือความลึกลวงตา (2-D)

Markus, Janet (2002) ศึกษาเรื่อง "Student assessment and evaluation in studio art" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการประเมินผลผลงานศิลปะปฏิบัติของนักเรียน (student studio art products) และอิทธิพลของการประเมินผลงานที่ตามมาของนักเรียนตามหลักสูตร 3 แนวทาง หลักสูตรถูกกำหนดด้วยแนวทางปรัชญาและทฤษฎีสำหรับศิลปะศึกษา แนวทางทั้งสามสำหรับศิลปะปฏิบัติประกอบด้วยรูปแบบรวม (holistic) จำแนก (analytic) และสากล (International Baccalaureate (IB)) ผู้วิจัยนำรูปแบบสหกรณ์ศึกษามาศึกษาเส้นทางที่ครูพัฒนามโนทัศน์ของตนเกี่ยวกับศิลปะศึกษาและการปฏิบัติกรประเมินผล และเส้นทางที่นักเรียนตีความและใช้การประเมินผล รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 3 ที่ตั้งโดยใช้ระเบียบวิธีทฤษฎีพื้นฐาน ผู้มีส่วนร่วมในแต่ละที่ตั้งประกอบด้วยครูศิลปะ 1 คน นักเรียนศิลปะระดับมัธยมปลาย 3 คน ใช้เวลากว่า 6 สัปดาห์ ตรวจสอบ 3 ที่ตั้ง จำนวน 10 ครั้ง รวบรวมข้อมูลกระบวนการประเมินผลของครูและการตอบสนองของนักเรียนต่อการประเมินผลโดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมรายบุคคล สังเกตและอภิปรายอย่างไม่เป็นทางการ และรวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ครูใช้ประสบการณ์ส่วนตัวและการอบรมที่ได้รับในยุคต้นพัฒนาการประเมินผล และบูรณาการกลวิธีระเบียบวิธี และเกณฑ์อย่างมีจิตสำนึกตามหลักการที่โรงเรียนและชุมชนคาดหวัง เมื่อครูใช้หลักสูตรศิลปะของจังหวัด ครูจะปรับจุดประสงค์การศึกษาและระเบียบวิธีการประเมินผลตามความชอบส่วนตัว และประนีประนอมความชอบเหล่านี้ให้ตอบรับความกดดันจากภายนอก เมื่อครูใช้หลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาและควบคุมจากภายนอก การประเมินผลจะถูกนำมาใช้ยึดติดกับการประเมินผลสรุปที่ผู้ตรวจสอบภายนอกดูแล นักเรียนบูรณาการการประเมินผลของครูกับงานที่ตามมาด้วยเงื่อนไขต่อไปนี้ 1) เมื่อคุณค่าการประเมินผลสอดคล้องกับเป้าหมาย ความคาดหวังและความต้องการจำเป็นของนักเรียน 2) เมื่อนักเรียนสามารถคงความเชื่อเดิมเกี่ยวกับธรรมชาติของกระบวนการทำงานศิลปะ 3) เมื่อนักเรียนสามารถคงความพอใจส่วนตัวในระดับสูงเกี่ยวกับงานของตนในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานสุดท้าย ครูและนักเรียนพัฒนาระบบรายบุคคลสำหรับการประเมินผลงานศิลปะ (artwork) นักเรียนพัฒนาเกณฑ์ส่วนตัวประเมินผลงาน (work) ระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ ครูพัฒนาเกณฑ์ตามจุดประสงค์การศึกษา และประยุกต์การประเมินผลกับผลงานสำเร็จ

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สามารถประมวลสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกหัดครูมีผลต่อทัศนคติและบทบาทการสอนของครูผู้สอนศิลปะศึกษา ครูผู้สอนศิลปะศึกษาประเมินผลศิลปะปฏิบัติโดยใช้ประสบการณ์ของตน ความรู้จากการอบรม ความคาดหวังของโรงเรียนและชุมชน รวมกับความเห็นชอบของตน ครูผู้สอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนบางแห่งประเมินผลการเรียนไม่สอดคล้อง

กับหลักสูตร ครูผู้สอนศิลปศึกษาที่มีคุณสมบัติต่างกันตัดสินสุนทรียภาพไม่ต่างกัน ความเก่งของครูผู้สอนศิลปศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความเก่งของผู้เรียน ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถวาดภาพ เขาวงกตปัญญามิติสัมพันธ์ การรับรู้ เพศ ชุมชน อายุ และเวลา การใช้เกณฑ์สุนทรียภาพแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความประสงค์ของศิลปิน